

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

104. årgang nr. 2

2. halvår 2025

Nummer 925

Den 25. Juli 2025 blev der afholdt en mindehøjtidelighed over Slaget ved Isted den 25. juli 1850. H.K.H. Prinsesse Benedikte var til stede begge steder og nedlagde en krans både på Flensborg Gamle Kirkegård og i Isted.

Læs om Treårskrigen inde i bladet

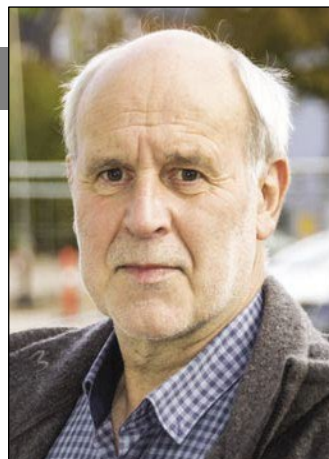
Kære læsere af Thyras Vold og kære medlemmer af Slesvig-Ligaen

v/Horst-Werner J. Knüppel

Vi har alle taget afsked med en vejrmæssig helt fantastisk sommer. Sommeren har budt på fine temperaturer og mulighed for oplevelser i haven eller terrassen til langt ud på aftenen. De hyggestunder, aftenen indbyder til nu, tilbringes ikke mere under åben himmel. De seneste måneder har naturen skiftet den grønne sommerdragt ud med de skønneste efterårsfarver – fra grøn til gul, orange, rød og alle nuancer af farven brun. I solens skær står mange træer stadig med en helt fantastisk gylden farve. Mange blade er faldet af træerne og har lagt sig som et kunstfuldt tæppe i haven, i byernes parker eller pladser. Flot ser det ud! Temperaturen er faldet, men er dog stadig rigtig fin for årstiden. Flere trækfugle har forladt os, mens andre gør klar til den lange rejse. Pindsvinet ser endnu ikke trang til at finde et vinterhi. Men snart vil også den falde til ro.

I digtet "Efterår" af Georg Metz beskriver teksten respekt for naturen og maner til stilhed og eftertænksomhed.

1. Stille, se på himlen, skyer varsler regn.
Disen over mosen er et sikkert tegn.
Dyr på engen leder stille efter vinterhi.
Virkelyst og grokraft er forbi, forbi.
2. Stille, se på lyset som det toner ned.
Dagen går mod aften, mørket holder ved,
til de svage solstrejf melder blegt om
morgenstund
bygevejr i luften over bælt og sund.
3. Stille, på en skovsti, himlen tegner sort.
Løvfald bag ved løvfald fugle flyver bort.
Løvfald er som afsked, blade daler sagte ned
alle skovens væsner søger aftenfred

Slesvig-Ligaens dagstur

Som jeg fortalte til Ligaens landsmøde, så havde mange på det tidspunkt allerede tilmeldt sig til vores dagstur. Flere kom til og tidligt torsdag den 9. oktober blev der samlet op nord for grænsen. Vi kørte sydpå for at blive klogere på et par af de mindre kendte historiske besøgssteder i Sydslesvig. Undervejs supplerede Gunnar Hattesen og Anne-Margrete Jessen hinanden med anekdoter og fortællinger fra såvel nutid og fortid. Lad mig kort komme med et par nedslag fra turen. Undervejs besøgte vi "Oeversee Kirke", som mange i dagligdagen blot kører forbi. Såvel kirken som kirkegården er et besøg værd. Ikke langt derfra finder vi Arnkiel-Park, som består af syv stengravhøje fra den yngre stenalder (4200 – 1700 år før Kristi). Den største gravhøj har en imponerende længde af næsten 70 m og består af over 140 store kampesten. Området indbyder til flere besøg og indbyder også til vandreture, som er afmærkede. Røverhulen gemmer, som navnet allerede antyder, på en spændende historie og kan findes på den gamle hovedvej til Slesvig. Et af højdepunkterne på turen var et besøg på A.P. Møller Skolen i Slesvig. Et antal elever fra skolen fortalte om skolen, deres hverdag, om det at gå på en dansk skole i grænselandet og viste os efterfølgende rundt i den store og veludstyrede skole. Er man til natur og udfordrende vandre- eller cykelture, så er Hytten Bjerge et godt sted at besøge. For os blev det kun til en mindre gåtur, som sluttede ved

den store statue af Bismarck på Askbjerg. - En dejlig dag, som var veltilrettelagt af turens to guider.

SSF

På Flensborghus har Jens A. Christiansen ryddet chefkontoret og overladt skrivebordet til den nye generalsekretær Lasse Rodewald. Slesvig-Ligaen byder Lasse velkommen hjem til Sydslesvig og ønsker ham tillykke med stillingen. Vi ser frem til et godt samarbejde og en konstruktiv dialog omkring arbejdet for mindretallet i Sydslesvig.

Lasse Rodewald er født og opvokset i Sydslesvig, hvor han med en studentereksamen fra Duborg Skolen tog til København for at læse historie. Fra en stilling som kultur- og pressechef på Den Tyske Ambassade i København er Lasse nu vendt hjem igen til sin barndomsby Flensborg. Vi er af den overbevisning, at de arbejdsområder, Lasse udførte på ambassaden, giver ham et rigtig godt fundament og de rette værktøjer til at bestride jobbet for mindretallets kulturelle hovedorganisation.

Endnu engang hjertelig til lykke til den nye generalsekretær!

SSW og SSF's Landsmøder

Efteråret er også lig med landsmøder for såvel SSW (Den politiske søjle i Sydslesvig) og SSF (Den kulturelle søjle i det danske mindretal i Sydslesvig). Landsmødernes natur er at gøre status over det seneste års arbejde, men er i høj grad et signal til det kommende års mangeartede udfordringer og aktiviteter. Landsmøderne giver de delegerede fra alle egne af landsdelen lejlighed til at nyde fællesskabet og udveksle idéer til arbejdet i de hjemlige distrikter.

Med landsmøderne vel overstået kan året afrundes med de mange forskellige advents- og

juleaktiviteter, der traditionelt afholdes rundt omkring i Sydslesvig.

Sydslesvig kort

Igen i år har Slesvig-Ligaen mulighed for, at et par store ønsker kan komme i mål. Til trods for at vores fondsbeholdning ikke gav det afkast, vi kunne drømme om, så vil der blive uddelt 140.000 Kr. til i alt fem projekter her i november måned. Sammen med modtagerne glæder også vi os over, at Slesvig-Ligaen atter engang kan sætte et par fingeraftryk på Sydslesvig-kortet.

Sydslesvigudvalget har afsluttet samtalerne med de danske organisationer i Sydslesvig omkring næste års bevillinger fra Danmark. Nu afventer alle resultatet og dermed de økonomiske rammer for det kommende års arbejde. Selvom vi i vores del af verden har det godt, så er midlerne ikke ubegrænsede. Vi lever i en tid, hvor der skal effektiviseres og prioriteres for at enderne når sammen. Når svarene på ønskerne til det nye år foreligger i december måned, kan der først rigtigt sættes rammer for aktivitetsniveauet og vurderes på de områder, som skal prioriteres.

Opmærksomheden rettes i høj grad mod Skoleforeningen, som vi ved, jf. utallige artikler i Flensborg Avis, har store økonomiske udfordringer.

Trods økonomiske udfordringer så kan Skoleforeningen da glæde sig over, at en af de ældste skoler i Sydslesvig forleden kunne fejre sin 90-års fødselsdag. Det er Uffe Skolen i Tønning, lige ned til Ejderfloden. Lige siden 1935 har mindretallet været om deres danske skole på Ejdersted. For mindretallet i Tønning er Uffe Skolen, og det gælder også for alle andre danske skoler i Sydslesvig, et vigtigt kulturelt samlings- og mødested. Således er skolerne ofte det altafgørende knudepunkt for det danske arbejde rundt omkring i landsdelen.

Afslutning

Inden længe vil vi rundt omkring i bybilledet møde tusindvis af lys, et tegn på at vi nærmer os julen. Butikkerne vil bidrage med en fortælling om alt det, vi slet ikke kan undvære. Allerede nu efterlyser familiemedlemmer en ønskeseddel. Adventstiden vil sikkert også i år være en blanding af hyggelige sammenkomster og en lang liste over ting, som lige skal være klaret inden højtidsdagen. Jeg er sikker på, at vi nok skal nå det alt sammen – ligesom vi gjorde det sidste år og året forinden. Når vi når juleaften og familierne er samlet, slapper vi af og glæder os i hinandens selskab.

På Slesvig-Ligaens vegne vil jeg ønske alle læsere af Thyra's Vold en rigtig glædelig jul og et godt, spændende og lykkebringende nyt år.

Seværdigheder i Sydslesvig

Poppo-Stenen ved Helligbæk/Helligbek – mellem oldtid, mission og kendte kongesagn
Midt i det bløde, bakkede landskab i Angel, ikke langt fra vandløbet Helligbek, ligger et af områdets mest særprægede oldtidsminder, Poppo-stenen.

Et markant gravkammer fra yngre stenalder
Poppo-stenen er resterne af et megalitisk gravkammer fra yngre stenalder, nærmere betegnet tragtbægerkulturen, sandsynligvis opført mellem 3500 og 2800 f.Kr. Anlægget tilhørte tragtbægerkulturen, som rejste store stengrave over deres døde. Selve højen er i dag forsvundet, men kammeret står endnu: omkring 2,4 meter langt og omkring en meter bredt, bygget af seks bæresten og overdækket af en stor dæksten.

På denne dæksten findes 17 små skålformede fordybninger, som formodes at være rituelle tegn fra bronzealderen.

Missionæren Poppo og Kong Harald Blåtand
Stenens navn stammer dog ikke fra stenalderen, men fra den middelalderlige fortælling om Poppo – en saksisk gejstlig fra 960-tallet, der ifølge sagnet missionerede i området. Den mest berømte udgave af historien knytter Poppo-stenen til en af Danmarks mest ikoniske konger: Harald Blåtand. Ifølge den middelalderlige tradition var det Poppo's jernbyrd, der overbeviste Harald om kristendommens sandhed og førte til hans dåb. I nogle nyere folkelige fortællinger placeres denne begivenhed netop ved Poppo-stenen ved Helligbæk.

Et smukt, fredet og stemningsfuldt sted
I dag er Poppo-Stenen fredet og frit tilgængelig. Poppo-Stenen er ikke blot et arkæologisk monument, men også et kulturhistorisk knudepunkt, hvor natur, myte og historie mødes.

Forpligtelsens kraft i livet

LEDER

ved
Anne-Margrete Jessen

Kære læsere af Thyras Vold

Denne gang vil jeg gå ind på den kraft, som of bliver pakket ind i hverdagsord som "løfter", "mål" og "ansvar" – men som vi i praksis ved, hvad den indebærer, når vi ser, mærker og lever den: Forpligtelsen. At forpligte sig til noget er ikke blot at give et løfte; det er en vej, der ændrer vores livskvalitet til det bedre. Forpligtelsen giver retning, stabilitet og mulighed for vækst – både som enkeltpersoner og sammen i fællesskabet.

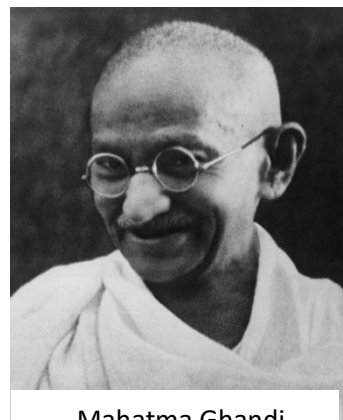
1. Forpligtelse som ansvar og klarhed

Når vi forpligter os til et mål, en relation eller en værdi, tager vi ansvar for vores handlinger.

Vi skaber klarhed i vores prioriteringer og reducerer det indre virvar af tanker, som vi ofte kan føle. Som Aristoteles sagde: "Vi er det, vi gentagne gange gør." Ansvar er ikke straf, men en mulighed for at forme vores liv på en måde, der giver os og dem omkring os tryghed og tillid.

2. Konsistens som fundament for vigtig tillid

Små, konsekvente skridt dag for dag viser, at orden, ordenssans og pålidelighed ikke er tilfældighed. Over tid bygger denne konsistens vores troværdighed – hos os selv og hos andre.

Mahatma Ghandi

3. Som Mahatma Gandhi udtrykte det: "Fornem dig ikke som en stor eller lille ting; gentagelse gør ofte forskellen." Når vi møder kolleger, medlemmer og samarbejdspartnere med en fast og gennemsigtig tilgang, blomstrer tilliden, og mulighederne vokser.

4. Vækst gennem rammer og grænser

Forpligtelser sætter rammer – de er ikke ked-somhedens fjender, men vokseværker. De viser os, hvor vi kan sætte vores grænser, så vi tør udfordre os selv inden for realistiske rammer.

Disciplin, vedholdenhed og fleksibilitet opstår, når vi står fast ved værdierne, samtidig med at vi justerer kursen, når

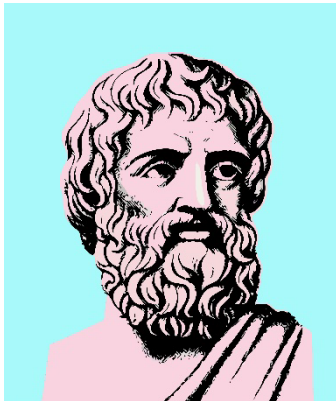
Immanuel Kant

verden kræver det. Som den tyske filosof Immanuel Kant sagde: "Opfør dig kun efter den maxime, gennem hvilken du samtidig ønsker, at den med tiden og næsten automatisk bliver en

universel lov." Ensretning omkring fælles regler giver plads til vækst.

5. Relationer som spejle og stærkere fællesskab

I foreningslivet og i bestyrelsesarbejdet viser forpligtelsen sig som en gensidig forpligtelse mellem mennesker. Når to eller flere mennesker forpligter sig til hinanden, til projektet, til værdierne og til fælles mål, skaber det tryghed og nærhed, der gør det muligt at tackle

Aristoteles

udfordringer sammen. Et stærkt fællesskab er ikke fravær af konflikter, men en tillidmæssig fælles basis, hvor forskellighed bliver en styrke. Som den franske forfatter og filosof Simone de Beauvoir sagde: "Man bliver ikke menneske uden relationer," og derfor vokser vi sammen.

6. Meningsfuldhed og retning

En klar forpligtelse giver mening, fordi den forbinder handlinger med værdier. Når vi ved, hvorfor vi gør, hvad vi gør, bliver modgang ikke et stop, men en mulighed for at udøve vores principper. Forpligtelsen giver en retning, og denne retning giver håb og en stærk motivation, der kan bære os gennem udfordringer. Som psykiateren, professor Viktor Frankl mindede os om:

Mening er det, der gør lidelsen meningsfuld; det er vores søgen efter, at noget giver livet retning."

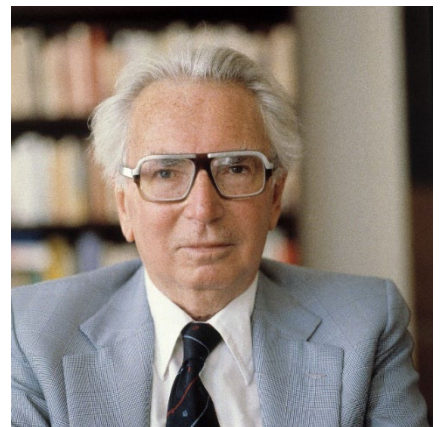
7. Løfter om ansvar i foreningslivet

I spejdertroppen, i skakklubben, i sportskredsen, i kulturforeningen eller i andre interessefæl-

lesskaber kommer forpligtelsen til udtryk gennem bestyrelsesarbejde og frivilligt engagement. At være medlem af en bestyrelse indebærer at forpligte sig til at skabe gennemsigthed og ansvarlighed i beslutninger, at:

- sætte klare mål og følge op på dem,
- sikre bæredygtighed og inklusion for hele fællesskabet,
- lytte til medlemmerne og handle i deres bedste interesse.

Denne form for forpligtelse kræver mod til at stille spørgsmål, mod til at sige nej til det, der ikke tjener fællesskabet, og mod til at fejre succeser sammen.

Viktor Frankl

At forpligte sig til noget giver et menneske en livskvalitet i sig selv. Det giver mennesket en brugelighed, en duelighed, et selvværd og en selvtilid. Og først og fremmest giver det den enkelte et netværk af mennesker, der modvirker ensomhed.

Ami Jessen

Du er medlem af SSW? Vi har brug for dig, din mening og dit bidrag til vores politiske SSW-grundarbejde i Flensborgs bydele – her distrikter i Flensborg Amt. Det lokale arbejde på stedet står over for en vigtig omstrukturering. Det hidtidige foreningsarbejde med en klassisk bestyrelse har gjort et fantastisk stykke arbejde i de seneste år, men vi mærker en faldende vilje til at påtage sig nye og varige bestyrelsesposter. Dette medfører mange og stadig flere administrative opgaver. Bestyrelsesarbejdet i »foreningslivet« er upopulært! Derfor er ændringer nødvendige. SSW er politisk stærkere end nogensinde før i Flensborg: Med 11 mandater i byrådet og stor opbakning fra befolkningen har vi de bedste forudsætninger for at udnytte denne politiske styrke i arbejdet på stedet i bydelene – distrikterne.

Philipp Bohk

Hvorfor nu?

Nye veje til engagement: Mange SSW-medlemmer ønsker ikke at påtage sig et embede, men deltager meget gerne i projekter, diskussioner og aktioner.

Mindre bureaukrati, mere politik er vores mål: Den hidtidige indsats med fire separate bestyrelser, kasser og forsamlinger i Flensborg – distrikter i Flensborg Amt binder alt for meget energi, som mangler til det politiske arbejde.

Stærk base:

SSW's aktiviteter nyder stor opbakning i befolkningen – vi skal udvikle en moderne, fleksibel struktur, hvor det politiske arbejde og aktionerne på lokalt plan er i højsædet.

Har du lyst til at være med?

Vores forslag:

En fusion af distrikterne Sporskifte, Nord og Centrum Vest til et fælles distrikt er en mulighed og det næste logiske skridt. Distriktet Flensborg Øst forbliver uændret. På denne måde skaber vi to stærke, store basisdistrikter, der supplerer hinanden. Med jeres hjælp finder vi de nødvendige medlemmer til foreningens bestyrelse.

Men vi ønsker ikke at gennemføre en ændring uden jer. Det er vigtigt for os at høre, hvilke ønsker, forestillinger og forventninger I har til moderne parti-arbejde.

Hvad forventer I af jeres SSW-arbejdsgruppe i bydelen/distriktet?

Hvilke emner, arrangementer eller former for deltagelse er vigtige for jer?

Hvordan kan vi skabe strukturer, der gør det lettere for jer at deltage?

Fordele for os alle

Bevarelse af bydelens identitet og samtidig samling af vores kræfter.

Flere muligheder for deltagelse for alle, der ønsker at bidrage med tematiske emner.

Mere tid til politiske indhold og aktioner.

Tydeligere strukturer og større indflydelse udadtil.

Indeværende tidsplan

September 2025: Oprettelse af en styregruppe med repræsentanter fra alle distrikter og byrådsgruppen.

Oktober 2025: Distrikt på stedet-møder i alle berørte bydele – jeres mening tæller!

November / December 2025:

Beslutning om den nye struktur.

Vores mål

Vi skaber en bæredygtig struktur, sikrer nærhed til borgerne og åbner nye veje til engagement. Sammen gør vi SSW i Flensborg endnu stærkere – politisk, organisatorisk og menneskeligt.

Philipp Bohk, Forretningsfører
SSW, Flensborg Amt

Bilskov Kro Bilschauers Krug

En grænsekros historie i skyggen af Treårskrigen 1848-1850

På den gamle vejstrækning mellem Flensborg og Slesvig, Hærvejen/Oksevejen, ligger **Bilskov Kro** – på tysk kendt som **Bilschauer Krug**. I midten af 1800-tallet spillede kroen en bemærkelsesværdig rolle i de dramatiske år, hvor Danmark og de slesvig-holstenske oprørsstyrker tørnede sammen i Treårskrigen. Kroen kom til at fungere som både tilflugts-sted, samlingssted, feltkvarter og kilde til lokal information.

Et knudepunkt på den gamle landevej
Bilskov Kro havde allerede før 1848 en fast position i lokalsamfundet. Den fungerede som hvilested for rejsende og mødepunkt for bønder, håndværkere og handelsfolk i området mellem Slesvig og Flensborg. Kroen var en del af et netværk af landevejskroer. Da krigen brød ud i marts 1848, forandrede kroens hverdag sig brat. Dens placering gjorde den til et naturligt stop for patruljer, kuréer og rådslående danske officerer.

Bilskov Kros særdeles gunstige placering

Selvom Bilskov Kro ikke blev centrum for direkte kamphandlinger, lå den i et område, der gentagne gange blev krydset af tropper. Flere større militære aktioner fandt sted inden for kort afstand – ikke mindst:

- **Flensborg-området**, hvor der i 1848 og 1849 var intense kampe om byens kontrol.
- **Frederiksstad og Egernførde**, som blev vigtige knudepunkter for både danske og slesvig-holstenske styrker.
- **Slaget ved Isted i 1850**, hvor området nord og øst for kroen dirrede af forberedelser, sygetransporter og militære bevægelser. I månederne op til **Slaget ved Isted den 25. juli 1850** passerede både danske og slesvig-holstenske enheder gennem området. Bilskov Kro blev i denne periode anvendt som:
 - **Foreløbigt kvarter** for officerer, der rekognoscerede terrænet.
 - **Samlingspunkt** for lokale bønder, der skulle levere forsyninger eller transport.
 - **Informationsknudepunkt**, hvor nyheder, rygter og ordrer blev udvekslet. Flere samtidige beretninger fra sognet fortæller, at kroejeren i denne periode ofte havde både soldater og officerer siddende i stuerne – nogle gange fra begge sider med få dages mellemrum.

Kroen var også tilflugtssted for mange lokale.

Når fronten rykkede frem og tilbage, var området præget af usikkerhed. For mange lokale familier blev kroen et sted, hvor man søgte oplysninger om, hvorvidt man skulle

Bilskov Kro

blive hjemme eller tage ophold hos familie længere væk. I pressede perioder fungerede Bilskov Kro ikke kun som spisesteder, men også som:

- **Midlertidigt tilholdssted for fordrevne** fra de nærliggende gårde.
- **Stop for sårede**, som skulle videre til lazaretter i Flensborg eller Slesvig.
- **Sted for forhandlinger** mellem lokale repræsentanter og militære myndigheder.

Bilskov Kro var ikke en slagmark, men den var en af de mange små brikker i det store puslespil, der udgjorde Treårskrigen. Her mødtes soldater og civile, her cirkulerede nyheder fra fronten, og her krydsede hverdagsliv og krig hinanden på en måde, der stadig kaster et historisk skær over stedet.

Bilskov Kro/Bilschauer Krug
Foto: Svend Johannsen/Arkivet ved Dansk Centralbibliotek

Ikke langt fra Bilskov Kro ligger Arnkielparken i Munkvolstrup/Munkwolstrup. Her finder man imponerende langdysser. Også dette fantastiske sted så vi på vores tur til Slesvig og Askfelt/Ascheffel.

Slesvig Ligaens Landsmøde

Valg af dirigent

Niels Jørgen Hansen valgt. Han konstaterede, at landsmødet var lovligt indkaldt

2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere

Hans Jørgen Lych Larsen blev valgt til protokolfører. Valget af stemmetællere blev udsat til senere, hvis behovet opstod.

3. Formandens beretning.

Trykkes i næste nummer af Thyra's Vold.

4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse.

Regnskabet var offentliggjort i Thyra's Vold nr. 924
Indtægter: 90.928 kr.,
Udgifter: 112.173 kr.,
Driftsresultat for 2024: - 21.245 kr.
(i 2023: - -64.355 kr., i 2022: - 100.335)
Egenkapitalen: 559.940 kr.
Regnskabet blev godkendt

5. Fremlæggelse af fondens regnskab til godkendelse

Regnskabet var offentliggjort i Thyra's Vold nr. 924.
Indtægter 2024: 101.892 kr. (2023: 3.1709 kr., 2022: 217.432 kr)
Udgifter: 19.516 kr (2023: 16.547 kr., 2022: 17.932 kr.)

Driftsresultat: 82.392 kr. (2023: -13.171, 2022: 199.526 kr.)

Almennyttige legatuddelinger: 170.042 kr.
Egenkapital: 4.113.690 kr.
Regnskabet blev godkendt.

6. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse

Indtægt: 120.00 kr.
Udgift: 130.000 kr.

Bestyrelsen planlægger at foretage besparelser i det kommende år, der vil reducere underskuddet.
Driftsbudgettet godkendt.
Kontingentet uændret på 250,- kr.

7. Valg af bestyrelsesmedlem

På valg er:

Gunnar Hattesen og Jens Hønholt.
Begge modtog genvalg og blev valgt.

8. Valg af 2 suppleanter

På valg er:
Kerstin Pauls og Christian Dirschauer.
Begge blev genvalgt.

9. Valg af statsautoriseret/registreret revisor.

Nuværende revisor: Ernest og Young P/S, Sønderborg. Genvalgt.

10. Behandling af indkomne forslag

Ingen forslag.

11. Eventuelt

Niels Jørgen Hansen: Risby skole er fortsat ejet af Skoleforeningen og bruges af SSF. Det danske foreningsliv i området kører fortsat fint.

Dirigent: Niels Jørgen Hansen

Referat: Hans Jørgen Lych Larsen

Slesvig-Ligaen - Landsmøde 2025

Beretning 2025 af formand Horst-Werner J. Knüppel

Vi kan se tilbage på en pragtfuld sommer med sol og varme. Det har været en sommer, hvor solglade unge og ældre kunne nyde ferietiden under hjemlige himmelstrøg. Sommeren har været så pragtfuld, at vi slet ikke er klar til mødet med det mørke halvår. Fra nu af kortes dagene dag efter dag. Selvom vi stadig har pæne temperaturer i dagtimerne, så fortæller røgen fra landets skorstene, at nätterne er ved at være kolde. Vi rammer hermed fyringssæsonen, og hyggestunder i de lune stuer kommer til at fylde mere fra nu af.

Vi skriver september – måneden, hvor også Slesvig-Ligaen inviterer til landsmøde. Der skal lyde en stor tak til Det Danske Hus i Sporskifte, som har de perfekte rammer for dette arrangement. Tak fordi Slesvig-Ligaen atter engang må benytte disse fantastiske lokaler. Siden sidste års landsmøde har vi nærmest været faste gæster i huset med såvel uddelingshøjtideligheden, bestyrelsesmøder, styrelsesmøder og redaktionsmøder.

Uddelingsmødet i 2024 blev, som lige omtalt, afholdt i Det Danske Hus i Sporskifte. Inden vi gik over til at uddele penge til projekter, der nåede igennem nåleøjet, fortalte arkitekt Glenn Dierking bl.a. om Det Danske Hus og Spejder-husets tilblivelse og flere af de indtænkte arkitektoniske finesser. Vi fik et indblik i, hvordan Glenn Dierking i sine projekter fik indarbejdet dansk og nordisk byggekultur på tysk grund.

Glenn Dierking blev i øvrigt hædret med Slesvig-Ligaens legat 2024.

Prisen blev Glenn Dierking til del, fordi han har formået at forene dansk tænkning og dansk materialevalg med tysk grundighed. Som resultat får vi bygninger, som står lette og smukke, men vigtigst af alt praktiske og funktionelle.

I 2024 fik vi af vores fondsmidler et afkast til støtte for projekter i Sydslesvig på 200.000 kr. Ud fra de modtagne ansøgninger på 360.000 Kr., var det muligt at imødekomme godt 55 % af ønskerne. Helt så heldige er ansøgerne ikke i år. I 2025 har afkastet desværre ikke kunne leve op til 2024-niveauet. Ud fra ønsker på i alt 335.000 Kr. vil vores afkast kun kunne nå 42 % af vejen. Det er ikke noget at sige til, at skuffelsen vil kunne aflæses i mange ansigter i år. I løbet af de næste måneder vil Slesvig-Ligaen invitere de projekt-ansøgninger, som vi i år kan give en hjælpende hånd til en mindre højtidelighed. Ved samme lejlighed bliver årets legatmodtager også hædret.

En af årets store begivenheder i Sydslesvig var kongebesøget den 22. oktober 2024. Jeg havde fornøjelsen at møde Kongen og Dronningen på Flensborghus, hvor der var afsat tid til en lille ordveksling omkring de kulturelle bånd hen over grænsen.

Kong Frederik X 's første nytårstale i 2024 var ventet med spænding. For os med rødder i Sydslesvig har det altid været spændende, om vi blev husket. Således var det også ved det seneste årsskifte. Vi blev ikke glemt.

Kong Frederik X havde stor opmærksomhed på det danske mindretal i Sydslesvig og de kulturelle band, der knytter mindretallet til Danmark.

I 2025 kunne årsmøderne fejre et jubilæum. Sydslesvig kunne i år invitere til årsmøde nr. 100, og det bar årsmøde mottoet også præg af. Med mottoet: "Sydslesvig længe leve!" blev årsmødeweekenden skudt i gang. I år var Slesvig-Ligaen repræsenteret som hovedtaler i Risby og derudover i Valsbøl, i Flensborg og på friluftsmødet i Tønning. Ligesom året forinden var Ligaen også repræsenteret på Det Danske Generalkonsulat i Flensborg. Generalkonsul Annette Lind lykkedes også i år med at sætte en perfekt ramme om årets højdepunkt i Sydslesvig og ikke mindst friluftsmøderne, som afslutter festweekenden for det danske mindretal.

I 2024 måtte vi desværre aflyse Slesvig-Ligaens tur til Berlin. Vi havde forventet os meget af den politiske tur, hvor et af højdepunkterne var besøget i Forbundsdagen og et møde med Stefan Seidler. Der kan være mange grunde til, at turen ikke fængede – tidspunktet på året, programmet, de økonomiske rammer i familierne m.m.

I år har vi valgt en dagstur til Sydslesvig, hvor vi bl.a. får en rundvisning på A.P. Møller Skolen. Inden vi kommer dertil, kører vi ad den gamle Hærvej og ser Popposten og Røverhulen på Isted Hede. Dagen byder også på flot udsigt oppe fra Askbjerg, hvor Bismarckstatuen kan studeres nærmere. Som altid vil der sikkert på dagen, indlægges et par overraskelser. Turen er programsat til torsdag den 9. oktober. Vi nærmer os 30 deltagere, og deltagerne kan se frem til en god og oplevelsesrig dag.

I året vi ser tilbage på, har Slesvig-Ligaen også været repræsenteret ved såvel SSWs og SSFs landsmøder. Vi var ligeledes invi-

teret til Lars Harms afskedsreception i Landdagen i Kiel, hvor vi fik takket Lars for hans store og ihærdige politiske arbejde. I næste uge er det så Jens A. Christiansen, vi skal tage afsked med. Som det kan ses, er vi i disse år i gang med et generationsskifte i de danske organisationer i Sydslesvig. Yngre kræfter tager over, og nye idéer modnes. Må disse blive til et stort aktiv for arbejdet i mindretallet, hvor samarbejdet på tværs af alle organisationer kommer til at blomstre.

Som nævnt i tidligere beretninger, så har Slesvig-Ligaen meget trofaste medlemmer. Frafald skyldes som oftest dødsfald. I det forløbne år har vi atter mistet nogle få medlemmer. Desværre har de få nye medlemmer ikke kunnet opveje dem, vi måtte sige farvel til. Glædeligt er det til gengæld at se, at flere af vores medlemmer har fulgt opfordringen til at støtte Slesvig-Ligaen med donationer, som udgør mange gange årets kontingentbeløb. En stor tak til disse medlemmer – det varmer at modtage jeres støtte til Ligaens arbejde. Slesvig-Ligaen er en lille forening, hvor medlemmernes kontingent-indbetaling og ekstraordinære støtte får "skibet til at sejle og holde sig oven vande".

Til trods for at Slesvig-Ligaen ikke har et sekretariat med en eller flere ansatte, så formår vi at udgive et blad: Thyra Vold, som beundres og skattes af mange. Efter hvert nummer modtager vi anerkendende ord fra vores læsere. Thyra Vold når langt længere ud end til vores trofaste medlemmer, ja, ud over området Danmark og Sydslesvig.

Æren, for at Thyra Vold har gennemgået forvandlingen fra et medlemsblad til et blad med læseværdige artikler om

Slesvig Ligaens landsmøde

grænselandet og det danske mindretal, må vi tilskrive Ami. Hun er ildsjælen bag de mange forskelligartede artikler, som understreger et af Slesvig-Ligaens formål: At oplyse om Sydslesvigs historiske og folkelige fællesskab med Danmark. Når Thyras Vold nummer efter nummer er så flot og professionelt sat op, så kan vi takke Willi for det arbejde. Som ingen anden kæler han for hver eneste detalje. Bladet afleveres først til tryk, når Willi er tilfreds med alle elementer fra forsiden til bladets bagside. Et rigtig flot arbejde af et par selvlærte ildsjæle.

Hvad kendetegner en forening? Uden en bestyrelse vil Slesvig-Ligaen ikke være eksisterende. Slesvig-Ligaen har igennem alle årene ikke haft problemer med at vælge en bestyrelse og netop det faktum, har jeg været rigtig glad for. I foreningsdanmark oplever vi meget ofte, at det er svært at få valgt en bestyrelse, og særlige funktioner i bestyrelsesarbejdet er i meget lav kurs. Indtil nu har vi ikke oplevet dette. Vi har en bestyrelse, som yder til fællesskabet – helt uden vederlag. Tak til jer alle for jeres indsats. Denne tak gælder også den samlede redaktion af Thyras Vold og web-redaktøren.

Kombinationen af trofaste medlemmer og den store frivillige indsats tilfører Slesvig-Ligaen den livgivende ilt. For de mange frivillige er Slesvig-Ligaen noget særligt, og de samme mennesker værner om foreningens ve og vel og ikke mindst det fællesskab, der binder os sammen.

Med disse ord vil jeg give ordet tilbage til dirigenten - tak for året der gik og tak for jeres opmærksomhed.

Horst Werner J. Knüppel

Langs med hele Oksevejen fra den dansk-tyske grænse ved Padborg og til Jevensted syd for Rendsborg kan man se 11 eksemplarer af de to markante kohorn, der favner hinanden på 11 udvalgte steder undervejs. De symboliserer det dansk/tyske venskab i grænselandet. Hornene markerer Oksevejens/Hærvejens forløb i Sydslesvig og Holsten. Det er meningen, at der skal komme flere til.

TILLIDSPOSTER I SLESVIG-LIGAEN 2024-25

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Horst-Werner J. Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Hans Jørgen Lych Larsen	sekretær	lychlarsen@hotmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Kerstin Pauls	suppleant	paulskerstin@web.de
Christian Dirschauer	suppleant	christian.dirschauer@ssw.de

BESTYRELSEN FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com

THYRAS VOLD - REDAKTION

Anne-Margrete Jessen	ansvarshavende redaktør	amjess@aol.com
Horst-Werner Knüppel	formand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Gunnar Hattesen	næstformand	gunnar_hattesen@live.dk

SLESVIG-LIGAENS HJEMMESIDE

Wolfgang Bradtke	webmaster	wolbra@dkd-web.de
------------------	-----------	-------------------

Udflugten gik også til det flotte, moderne danske gymnasium
A.P. Møller Skolen i Slesvig

Ærtesuppe gør (næsten) alle glade

Opskriften er beregnet til 8 personer

Du har brug for

- 2 løg, der hakkes i små tern
- 600 g tørrede ærter der har ligget blød i vand natten over
- 1 stang porre
- 2 gulerødder
- 4 store kartofler
- 1 l bouillon
- 300 g røget skinketern
- 4 kålpølser, skåret i skiver
- 1 spsk. løvstikke
- 1 spsk. timian
- 1 spsk. majoran
- 3 spsk. rapsolie
- salt og peber

Læg ærterne i blød:

Skyl de tørrede ærter, og læg dem i blød i ca. 2 liter koldt vand i 12–24 timer i en gryde med låg.

Kog ærterne:

Kog ærterne i det samme vand i ca. 1 time sammen med kålpølserne, til de er møre. Lad dem stå og køle af i gryden.

Forbered grøntsagerne:

Rens og hak løg, gulerødder, porre og halvdelen af sellerien i små tern. Hæld madolien i en anden gryde, og svits de hakkede grøntsager ved middel varme i 5–10 minutter uden at de tager farve.

Tag kålpølserne op og skær dem i skiver.

Kog suppen:

Tilsæt kartofler, grøntsagsbouillon, skinketerningerne, de skiveskårne kålpølser, de svitsede grøntsager og løvstikke. Lad det småkoge under låg i ca. 20 minutter.

Tilsæt derefter de kogte ærter og kogevandet. Kog suppen igennem i 5–10 minutter, og smag til med salt, peber. Servér med friskhakket løg og persille!

VELBEKOMME!

I 175 - året for slaget ved Isted - det største slag i Nordens historie

Indledning

3-års krigen begyndte i 1848. Det var en borgerkrig mellem undersåtter af den danske konge/hertug og statsmagten - med senere indblanding af tropper fra andre stater i nærområdet og med stormagts indblanding. Krigen varede i 3 år med pauser ind imellem i form af våbenstilstande, alt sammen noget der minder om aktuelle krige her i begyndelsen af det 21. århundrede. Langvarige konflikter – våbenstilstande og problemer med at finde en holdbar løsning på konflikterne.

Netop de mange lighedspunkter mellem treårskrigen (1848 - 1851) og vores tid gjorde, at en artikel i 175 året for slaget ved Isted måtte udvides til at være en artikel om baggrunden for i den konflikt, der udløste borgerkrigen og om hvilken lære vi kan udlede af det historiske forløb, der i det følgende strækker sig fra slutningen af 1700tallet frem til afslutningen af 3-års krigen.

En kongetro slesvigskers syn på borgerkrigen 1850

I juli 1850 var kniplingskræmmer Jens Wulff fra Bredebro i Husum. Herfra kunne han i det fjerne høre kanontordenen fra øst fra slaget ved Isted. Han var loyal over for kongen og imod splittelsen i det danske rige mellem danskere og slesvigholstenere. Han frygtede for konsekvenserne af den fortsatte krig for befolkningen i det danske monarki. Han skrev en fyldig dagbog og om episo-

den i Husum skrev han:

“Forbandelse over dem, der har bragt denne ulykke over vores før så lykkelige, fredelige land, sået tvedragtens sæd, opvakt had og fjendskab mellem de forskellige nationaliteter af landets beboere, der så fredeligt vandrede med hinanden hånd i hånd, gensidigt fremmed med hinandens ve og vel, og himlen må vide, når (hvornår) denne disharmoni vil tage sig, der alt mer og mer med forbitrelse fæster rod, og hvor den uskyldige må lide for den skyldige.”

Nationalismens fremvækst i begyndelsen af 1800tallet

Europa var i første halvdel af 1800-tallet kastet ud i nogle voldsomme politiske omvæltninger og sociale uroligheder.

Den franske revolution (1789) og Napoleonskrigene havde lagt grunden til et Europa, der var helt anderledes end det, der eksisterede før.

Begrebet nationalisme vandt stærkt frem - og blev en stærk kraft op gennem 1800-tallet (sådan som den er blevet igen i både Europa og den øvrige verden!)

Hvor man før den franske revolution kunne have stater, der med moderne øjne bestod af mange nationaliteter, så voksede ønsket mange steder om at nationalitet - dvs. sproglig enhed, fælles religion, historie og kultur - skulle danne grundlaget for en stat og ikke fyrsternes arveret

Slaget ved Isted

Hestevogn trukket af Danmark

Dansk satirisk fremstilling fra 1852 af Helstaten og forholdet mellem de fire dele. Danmark trækker læsset, dvs. betaler hovedparten af udgifterne til driften af Helstaten, Holsten er kusken, der styrer Helstaten i virkeligheden, medens Slesvig og Lauenburg er passagerer.

Uniformshatten på stagen henviser til den såkaldte europæiske nødvendighed, et begreb der blev anvendt i dansk politik for at forklare, hvorfor det var nødvendigt at man arbejdede for, at Helstaten fortsat skulle bestå. Stormagterne især Rusland ønskede ikke, at Helstaten skulle opløses.

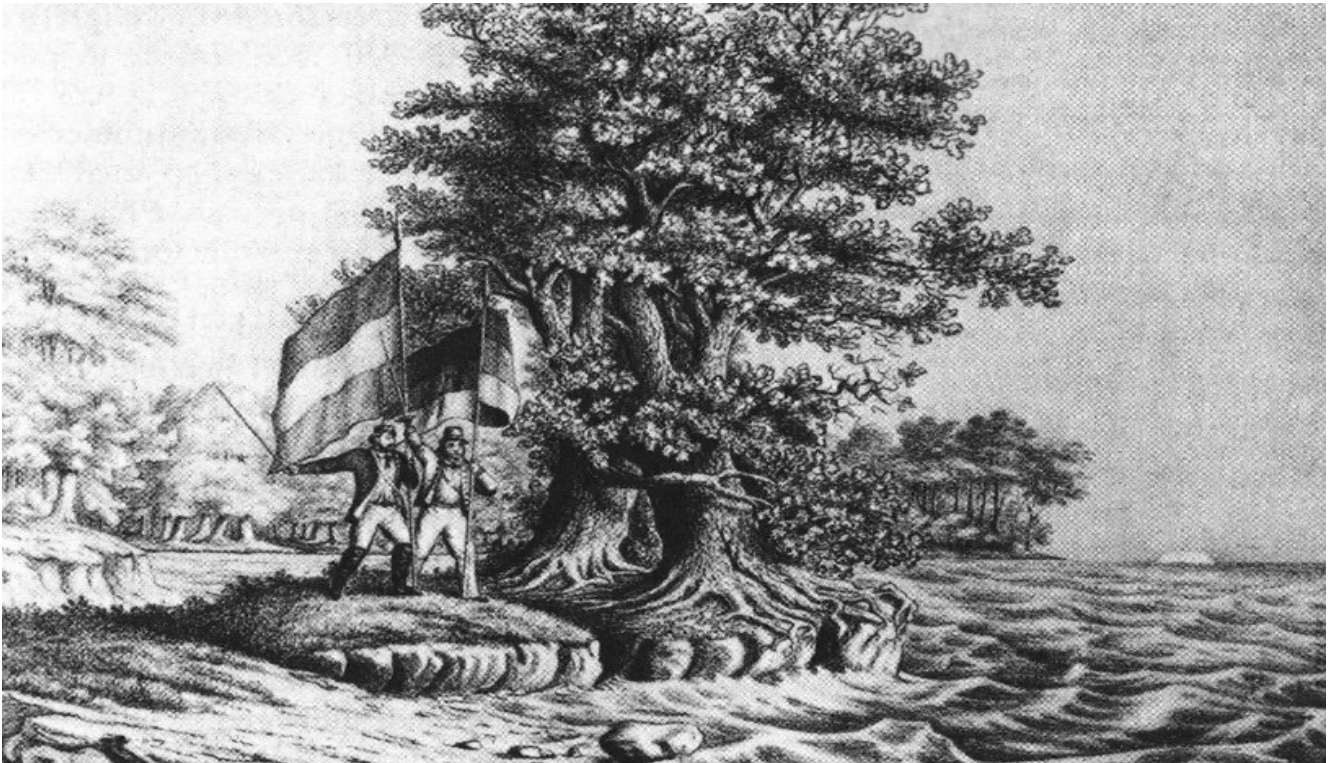
og historiske krav på landområder. Tyskland var efter Napoleonskrigene fortsat et kludetæppe af mellemstore og små stater - 35 i alt og 4 fristæder. Holsten var af historiske grunde en del af dette Tyskland. Drømmen om et samlet Tyskland voksede sig stort efterhånden. I 1815 var der blevet oprettet et tysk forbund som mange håbede kunne blive et skridt på vejen til et samlet Tyskland.

Patriotisme - Indfødsretsloven af 1776

Det danske rige - fra 1773, hvor Holsten endelig ved den såkaldte mageskiftetraktat kom under den danske krone og hvor hertugen af Gottorp mistede sin magt over Holsten - var et trillingerige, der bestod af Danmark, Norge og Holsten under ledelse af den enevældige danske konge i København. Fra regeringens si-

Slaget ved Isted

Slesvig-Holsten hyldest, dobbelteen

Dobbelteen, som er vokset ind i hinanden, er symbol for de to hertugdømmer, Slesvig og Holsten. De 2 studenter bærer den sort, røde, gyldne tyske fane, - det nye symbol på et samlet frit Tyskland fra 1830'erne. og den blå, hvide, røde slesvig-holstenske fane fra 1844. Svinger kården kampberedt. Solen er ved at stå op over en skønnere morgen for de to sammensluttede hertugdømmer, løsrevet fra Helstaten.

forsøgte man i 1776 med den såkaldte Indfødsretslov at få alle trillingerigernes indbyggere til at føle sig som indbyggere i et fædreland, på trods af forskellig-heden i sprog og historie: sådan som der stod i en lærebog for datidens skoleelever: "*elsk Eders fædreland over alle ting, og hvad er Eders fædreland? alle kongens lande, Danmark, Norge, Holsten og Island, intet undtagen; lad den dårlige forskel imellem at være dansk, norsk, holstensk ophøre: vel er der nogen forskel imellem Eders sprog, men Gud forstår Eder alle, Den konge behersker Eder alle: frygter Gud, ære kongen*".

Man kunne kalde projektet for et forsøg på at skabe et alternativ til den nationalisme, der var på vej. Alternativt kunne kaldes patriotisme eller fædrelandskærlighed, hvor det er loyaliteten over for fædrelandet, der er afgørende - uanset sprog, kulturel baggrund eller religion. Den vigtigste dyd for en patriot er at tilsidesætte egeninteressen af hensyn til det almene bedste. Projektet lykkedes ikke. Det ville have været epokegørende, hvis det havde.

Nationalisme - den nye ideologi

Napoleonskrigene bidrog til, at Norge blev overtaget af Sverige, og nationalismen ødelagde forbindelsen med dele af Slesvig og med Holsten. Dog viste den schweiziske historie, at det kunne være lykkedes - her var allerede i 1800-tallet flere nationaliteter og religiøse holdninger samlet i én stat og vedblev at være det. Den samfundsmodel talte man allerede i begyndelsen af 1800-tallet herhjemme som en brugelig model for en fortsat helstat bestående af flere nationaliteter!

Uwe Jens Lornsens forslag til en Helstat uden at opløse Helstaten 1830

Første halvdel af 1800-tallet var en urolig tid. Napoleonskrigene sluttede i 1814, herefter forsøgte man fra stormagternes side at genskabe den gamle orden fra før den franske revolution. Det var svært; nationalisme og social uro gjorde det vanskeligt at skabe et stabilt Europa. I 1830 kom der en ny revolution i Frankrig, der blev kilden til uro i andre lande.

I det danske rige kom der ikke nogen revolution ved den lejlighed, men et lille skrift: Uwe Jens Lornsens "Ueber das Verfassungswerk in Schleswig-Holstein" skabte røre i rigets øverste ledelse.

Han var en ung begavet kongelig embedsmand, der var meget optaget af tidens frihedstanker og samtidig forholdt han sig meget kritisk til det administrative system i enevældens Helstat.

Uwe Jens Lornsen talte i sit lille skrift fra 1830 ikke for Slesvig og Holstens løsrivelse fra Kongeriget. Han ønskede reformer af forholdene med mere frihed i Slesvig og Holsten, men de to Hertugdømmer skulle stadig forblive dele af det danske rige - de skulle dog kun have konge, forsvar og udenrigspolitik til fælles. Hans skrift udkom i november 1830, kort før havde et oprør i Bruxelles

betydet at Belgien blev dannet som stat, indtil da havde det været en del af De forenede Nederlande.

I København frygtede man, at Uwe Jens Lornsens skrift kunne sætte gang i et oprør som i Belgien, men det var slet ikke tanken fra hans side. Han ønskede at skabe en nyordning af hertugdømmerne med større frihed for befolkningen og større lokal selvstyre, men han fastholdt at Slesvig og Holsten stadig skulle være en del af Helstaten. I borgerlige kredse i København, der arbejdede for et friere samfund i Danmark, var der forståelse for hans tanker. Uwe Jens Lornsens chef i central-administrationen i København gav ham det skudsmål, at hans styrke lå i at gribe kernen i en indviklet sag. Det må man sige, at han gjorde med sit skrift. Hertugdømmerne var et sammensurium af mange interesser og administrative forhold, der i allerhøjeste grad krævede en gennemgribende reform, og det var det, Uwe Jens Lornsen ønskede at gøre opmærksom på med sit skrift. Han ønskede, at Helstaten skulle fortsætte, men at Slesvig og Holsten skulle ligestilles administrativt med kongeriget og at der skulle være friere forhold i de to hertugdømmer. Der var intet ønske om, at Helstaten skulle opløses, at Slesvig og Holsten skulle løsrive sig fra Danmark.

Lornsens forslag til en nyordning af Helstaten dvs. Danmark, Slesvig, Holsten og Lauenburgs forhold vandt ikke gehør. Hans model for en reform af samfundsforholdene i Hertugdømmerne og for at skabe et nyt forhold mellem de tre dele af Helstaten kunne måske have betydet, at vi havde undgået to krige, treårskrigen i 1848 - 1850 med det blodige slag ved Isted og det traumatiske nederlag i 1864.

Slaget ved Isted

Dansk-tysk forholdet fra 1801-1840erne, fra patriotisme til nationalisme

I de følgende 18 år efter Lornsens lille skrift voksede de nationalistiske følelser i Helstaten mere og mere - nu blev det mere og mere til dansk mod tysk.

I 1801 da nyheden om slaget på Reden mellem danske og engelske krigsskibe (der i Danmark blev opfattet som en delvis dansk sejr) kunne man i Kiels gader høre studenterne fra universitetet råbe: *"... denn auch wir sind Dänen"* i en hyldest til den danske sejr, sådan som de opfattede slagets resultat.

42 år senere i 1843 fortalte den meget aktive sjællandske skolelærer, Rasmus Sørensen, der kæmpede ihærdigt for etableringen af en bondehøjskole i Danmark, i et brev om sit møde med den betydningsfulde forkæmper for den danske sag i Slesvig, P. Hiort Lorenzen.: P. Hiort Lorenzen var meget ophidset over situationen i hertugdømmerne og havde bl. a. sagt til Rasmus Sørensen: *"Ak, Herre Jemeni! Hvor vi er bespændt her af det Satans tyske Kram, af vore nærmeste Embedsmænd og af de fjerneste, af Herodes og Pilatus, af Satan og hans Oldemoder i tysk Gestalt!"* og senere i brevet citerer Rs. Sørensen Hiort Lorenzen for følgende vedr. hans højskoleplaner: *" - netop lige i Næsen her på de tyske hunde skal Skolen staa"*.

Synet på modparten var blevet kraftigt radikaliseret i løbet af de 13 år - hensynet til Helstaten er forsvundet, nationalismen er vundet stærkt frem.

Kongerigets statustab overfor Hertugdømmernes vækst i økonomisk status fra 1830erne

Dertil kom, at man i hertugdømmerne fra 1830erne oplevede, at kongeriget dvs. København var for svækket til at kunne sætte sig igennem over for de stærke økonomiske og politiske kræfter i hertugdømmerne med krav om

reformer, der kunne have skabt en stærkere Helstat. Hertugdømmernes byer var i stærk vækst, så man så ned på de fattige, underudviklede byer nordpå. De borgerlige liberale kredse i hertugdømmerne brød sig mindre og mindre om det enevældige styre i København,; de konservative kredse til gengæld – godsejerne - var bekymrede for deres privilegier som godsejere efterhånden som regeringen i København søgte at presse landboreformerne fra kongeriget ned over landbruget i hertugdømmerne.

Regeringen i København forsøgte til gengæld at lave reformer, der ensrettede forholdene i alle rigsdelen, så Helstaten blev til en virkelig enhedsstat med to nationer. Man havde i København endda i 1812 arbejdet med at få lavet en Rigslov, der skulle skabe ensartede lovbestemmelser for alle dele af Helstaten. Det blev dog ikke til noget, der var ikke kraft nok i den danske stat til at gennemføre reformer til fælles bedste, desværre!

Fra 1830erne og frem til 1850 -

De politiske strømninger i Helstaten

Nationalliberale kredse i både Slesvig - Holsten og Danmark ville skabe et mere frit samfund, de nationalliberale kredse i kongeriget ville have en fri forfatning, der gjaldt for Danmark og Slesvig.

I Slesvig-Holsten ville de have et Slesvig-Holsten med egen grundlov og frihedsrettigheder løsrevet fra kongeriget og knyttet til et nyt samlet Tyskland. Efter 1864 blev hertugdømmerne i 1866 indlemmet i Preussen. Til mange slesvig-holsteneres skuffelse.

Liberale kredse i kongeriget, deres mål var at bevare Helstaten under en fri forfatning. En fri forfatning ville kunne overbevise befolkningen også i hertugdømmerne om fordelene ved at

Slaget ved Isted

være borgere i Helstaten. En Helstat med en fri forfatning ville gøre det nationale argument for at splitte helstaten i flere dele overflødigt.

Forslaget gled ud af debatten i løbet af 1840erne i takt med radikaliseringen af debatten, hvor de nationale argumenter blev de fremherskende.

Ny Holstenerne, deres mål var, at Holsten som et rent tysk hertugdømme skulle løsrides fra den danske helstat og tilsluttes Det tyske Forbund. De mente, at da Slesvig havde indbyggere, der følte sig tysk eller dansk, ikke kunne gå med Holsten ind i Det tyske Forbund, så længe deres nationale tilhørsforhold var uklar. Slesvig skulle enten gøre sit nationale tilhørsforhold entydigt klart eller også kunne man dele det i to halvdele, der kunne tilslutte sig hhv. Danmark eller Tyskland.

Som de nationale modsætninger blev skærpet op i 1840erne forsvandt den Nyholstenske holdning fra den politiske debat.

Augustenborgerne, brødrene Hertug Christian August og Prinsen af Nør. Deres mål var: Slesvig - Holsten skulle være et fyrstendømme under deres ledelse, de repræsenterede et konservativt syn på et nyt Slesvig-Holsten. Deres drøm blev til intet efter Slesvig-Holstens indlemmelse i Preussen i 1866.

Godsejerne i Slesvig-Holsten var en stærk gruppe i dette politiske spil omkring Helstatens fremtid. Deres mål var først fremmest at sikre deres hævdvundne rettigheder. De var imod de liberale tendenser i Helstaten, men den danske stats bestræbelser på at få den kongerigske reformlovgivning indarbejdet i de tre hertugdømmers lovgivning, var de imod – det kunne for eksempel være på centrale områder som landbolovgivningen, hvor landboreformer, som dem, der blev indført i kongeriget med bondefrigørelse

efter 1788, vakte megen bekymring hos godsejerne og betød at de blev mere og mere kritiske over for Helstatsmodellen.

Oprøret 1848 - 1851

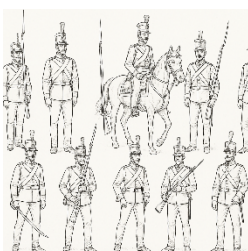
Den franske revolution i februar 1848 satte voldsom gang i mange revolutioner - mange mere voldelige end andre - i det meste af Vesteuropa. I Danmark førte de, da nyheden om, hvad der var sket i Paris nåede København i marts, til politiske uroligheder.

Den nye konge Frederik 7., der lige var tiltrådt som konge efter faderens død, meddelte, at han ikke længere betragtede sig som enevældig konge. I Slesvig-Holsten førte nyhederne fra København til et krav om en fri forfatning for hertugdømmerne og at Slesvig blev optaget i Det tyske Forbund.

Hertugdømmet Holsten var allerede med i Det tyske Forbund.

Kravet blev afvist i København. Inden nyheden om afvisningen af deres krav var nået til hertugdømmerne, var der blevet udråbt en midlertidig regering for hertugdømmerne. Borgerkrigen var brudt ud. Danmark blev støttet af Sverige-Norge og Rusland, Slesvig-holstenere fik støtte fra mange af de tyske stater i Det tyske Forbund bl.a. Preussen.

I begyndelsen af april trængte de danske styrker de slesvig-holstenske styrker tilbage, og den danske hær besatte Slesvig til Ejderen. I april anerkendte Det tyske Forbund den midlertidige regering i Slesvig-Holsten. Det tyske Forbund sendte militær hjælp og med en styrke på 30.000, var den de danske tropper overlegne og efter slaget ved Slesvig trak

Slaget ved Isted

Sårede på hestevogn.

Sårede fra slaget ved Isted køres til Flensborg, for senere at blive sejlet til København, hvis de overlevede transporten til Flensborg.

de danske tropper sig tilbage og det meste af Jylland blev besat. Stormagterne greb ind og der blev aftalt en våbenstilstand i juli 1848. En fællesregering med 2 medlemmer for Slesvig udvalgt af Danmark og 2 for Holsten udvalgt af Preussen og en valgt af Danmark og Preussen i fællesskab skulle administrere hertugdømmerne. Det kom til at fungere utilfreds-stillende, slesvig-holstenerne chikanerede fællesregeringen, i de tyske stater var vreden stor over at en sag, som havde bidraget meget til at samle befolkningerne

i Tyskland om det tyske blev svigtet af en stormagt som Preussen.

Allerede i krigens første fase var stormagter som England og Rusland meget optaget af krigen og der blev i løbet af 1848 i ledende kredse i Danmark og England diskuteret, om det ikke kunne være en løsning på konflikten at dele Slesvig efter sproglige retningslinjer. Et forslag gik på en grænselinje fra Flensborg til Tønder, et andet forslag på en deling foreslog, at grænsen skulle gå stik vest fra Slesvig by.

Slaget ved Isted

Men de blev som bekendt ikke til noget. Før man endelig fik fundet frem til en løsning, der ville blive den vedvarende, skulle man igennem en fortsat krig, der kulminerede med Slaget ved Isted i 1850. Treårskrigen løste imidlertid ikke problemet.

Juli 1849 - efter slaget ved Fredericia - blev der sluttet en ny våbenstilstand mellem Danmark og Preussen. Den franske revolution i 1848 havde skabt mange forhåbninger om politiske og sociale omvæltninger i mange stater i Vest-Europa.

I 1849 var de gamle politiske kredse i Europa igen ved at få rullet tilstanden tilbage til tiden før 1848. For dem var de frihedsrettigheder mm., der var blevet indført rundt omkring i staterne absolut ikke deres kop te.

Deriblandt et oprør som det slesvig-holstenske med dets krav om større frihed.

Støtten til slesvig-holstenerne svandt ind. Rusland, der afskyede folkelige oprør og ændringer i de bestående forhold, gjorde en stor indsats for at støtte den nye konservative tendens og pressede Preussen til at trække sig ud af krigen med Danmark. Konservative kredse i Holsten blev også i løbet af krigen bekymret for, at oprøret ikke alene var noget, der angik forholdet mellem Danmark og Hertugdømmerne, men også for alvor kunne sætte gang i sociale uroligheder på flere holstenske godser. Det skabte spændinger internt i hertugdømmerne mellem konservative kredse og venstrefløjen i det politiske landskab. 2. juli 1850 sluttedes der fred mellem Danmark og Preussen/Det tyske Forbund. Slesvig-holstenerne ville imidlertid kæmpe videre. 13. juli 1850 overskred deres hær med 27.000 mand Ejderen, kort efter gik den danske hær ind i Nordslesvig med 37.000 mand. De to hære stødte sammen ved Isted den 24. juli.

Det blev starten på det største slag i Nordens historie og det blev meget blodigt – mange døde og overraskende mange blev såret, den danske hær stod som sejerherre til sidst.

Grundtvig skrev et sørgmodigt kvad om slaget, heri hedder det:

*"Der faldt i ungdoms blomster/så mangelmodig svend/at tysken tror det næppe/vi mange har igen."*Krigen fortsatte nogle måneder endnu med mindre træfninger ved Mysunde og belejringen og stormen på Frederiksstad.

Frederiksstad blev bombarderet af de slesvig-holstenske i 5 dage, d. 4. oktober skulle byen stormes. Tusinder af tilskuere var kommet til byen for at se stormangrebet, der endte i en fiasko for de slesvig-holstenske styrker. Krigen stilnede nu af med efterårets komme.

De tyske stormagter Preussen og Østrig blev nu opfordret af den danske regering til at genoprette ordenen i Holsten, som det var aftalt i freden mellem Danmark og Preussen/Det tyske Forbund. De tyske magter blev også presset af Rusland til at fjerne de sidste rester af tyske frihedsbestræbelser og aflive den slesvigholstenske oprørs- og frihedsbevægelse.

Natten mellem d. 10. og 11. februar ophørte den slesvig-holstenske landsledelse efter pres fra Preussen og Østrig med at fungere, og hermed var Slesvig - Holsten udslettet af det politiske landkort efter at have eksisteret fra marts 1848 - 1851, uden at man de følgende år fandt en holdbar løsning på forholdet mellem Danmark og Slesvig-Holsten/Det tyske Forbund.

Slaget ved Dybbøl i 1864, det tyske styre af Nordslesvig og mange danske sønderjyders blodige og traumatiske krigsdeltagelse i 1. Verdenskrig blev en konsekvens af den manglende endelige fastlæggelse af en grænse mellem dansk og tysk.

Det skal også siges, at hverken Bismarck efter 1864 eller Hitler efter 1940 gjorde noget for at

Slaget ved Isted

genoprette Slesvig-Holsten som en politisk enhed. Det som i virkeligheden havde været mange slesvig-holsteneres drøm ville blive resultatet af oprøret i 1848.

I 1920 blev Slesvig så endelig delt mellem Danmark og Tyskland efter nationale retningslinjer, og i 1955 fik man København-Bonn aftalerne, der sikrede et godt forhold mellem de to parter - Danmark og Tyskland.

Afsluttende kommentarer

Det har været fascinerende at arbejde med denne sag. Det begyndte med, at jeg blev opfordret til at skrive om Isted slaget her i 175 året for begivenheden.

Jeg udvidede opgaven til også at forsøge at skildre hovedlinjerne i de politiske forhold, der førte frem til slaget i 1850. Jeg har tidligere arbejdet med emnet, men det der slår mig endnu tydeligere er, at der er mange ligheder mellem vores tids politiske bevægelser og forholdene mellem staterne. Uwe Jens Lornsen, der med sit lille skrift satte gang i meget, er nok af mange danske blevet sat i bås som den mand, der med sit skrift satte gang i konflikten mellem Danmark og Hertugdømmerne. Det reelle er jo, at han med sin evne til at se, hvad der var problemet, formulerede et forslag til en løsning, der i princippet ville kunne have fungeret og måske ville kunne have fastholdt eksistensen af en dansk - slesvigsk-holstensk union - en levedygtig stat med frie forhold og to sprog, hvis man skulle være lidt fræk: dvs en nordisk udgave af Schweiz.

Der var kredse i kongeriget, der ville have kunnet støttet hans tanker om at bevare Helstaten som en union under forudsætning af, at det blev et demokratisk samfund, hvor befolkningen havde frihed og demokratiske rettigheder. Men tingene udviklede sig i mere ekstreme retning på begge sider, der var ikke vilje til at se på, om det kunne gavne helheden, hvis man lavede en union baseret

på en form for demokrati, men som derimod i stedet for fokuserede på mere diffuse nationalistiske begreber, med vestslesvigeren kniplingskræmmeren Jens Wulffs ord fra o. 1842: *" og er mig tysk som dansk lige kær, hvor jeg finder redelig sindelag; agter enhver der føler varmt for sit fædeland. Kuns må efter min anskuelse og fornemmelse fædrelandskærlighed ej udarte til had og forbitrelse mod andre nationaliteter."*

Der er meget i denne historie om udviklingen fra den patriotiske Helstat og frem til stater etableret på på nationalitetsprincippet vil kunne bruges som et lærestykke for mange lande efter min mening.

Det er nemt at appellere til abstrakte begreber - som nationalisme. Der meget nemt kan skabe konflikter frem for at lægge sig i selen for at løse problemerne i samfundet uden smålig skelen til nationalitet eller religion eller etnisk oprindelse! EU er vel et forsøg på at basere et fællesskab ud fra et patriotisk princip! Vi må håbe, at det bliver et projekt, der udvikler sig og ikke igen bliver kastet ud i nationalistiske konflikter!

Hans Jørgen Lych Larsen
Lejre

Mindesten i Stolk over generalmajor
Frederik A. Schleppegrell

Trene-Skolen i Tarp: Fra "sovekammerskole" til Dansk Mindretalscenter

Mindretallets danske skole i Tarp og omegn hedder i dag Trene-Skolen, og den kan snart se sin 80-års-fødselsdag i møde. Det bliver nok den sidste store fødselsdag i de i dag velkendte og trange rammer. Skolen er, som mange andre steder også, mindretallets omdrejningspunkt og base. Ser man tilbage på historien, så er pladsmangel et meget velkendt fænomen for skolen, og det er en udfordring, som personalet til al tid har formået at imødegå med kampgejst og vilje til at lykkes til fordel for eleverne.

Denne artikel giver et indblik i skolens tilblivelse tilbage i efterkrigsårene og samtidig et udblik til den storslåede udvikling, som vi går i møde i de kommende år.

Efter Anden Verdenskrigs afslutning blev der etableret flere og flere danske skoler i Sydslesvig. Det store håb var genforeningen med Danmark. Mange små landsbyer havde en stor dansksindet befolkning. Således også i Tarps nabolandsby Jerrishøj, hvor man ønskede at etablere en dansk skole for landsbyens børn. Skoleforeningen (dengang til huse i Ritterstr. 27 i Flensborg) sendte i marts 1946 en ansøgning til Militærregeringen om oprettelse af en dansk privatskole til 30 børn i Jerrishøj. Tilladelsen var på plads blot 3 måneder senere.

Nu gjaldt det om at finde lærere og lokaler til skolen. De første to ansættelser lykkedes af forskellige årsager ikke, og den heldige første danske lærer blev Hardon Hansen fra Randers, der skulle starte skolen op. Så nu havde man en lærer og elevtilmeldinger til skolen men ingen lokaler.

Den danske skolestue var oprindeligt tænkt ind i den tyske kommuneskole i Jerrishøj, en ordning

man også kendte fra andre egne.

Flygtningesituationen efter krigen gjorde lokaleproblematikken værre, da næsten alle rum blev brugt til at huse hjemstavnsfordrevne.

Jerrishøjs borgmester Johannes Andresen stillede et andragende om, at den danske skole også kunne undervise i den tyske skoles lokaler. Ved afstemningen i kommunerådet, "glemte" et af medlemmerne desværre at "stemme rigtigt" – dermed var muligheden for lokaler i den tyske skole afslået.

I september 1947 stod skolens fremtid på spil. De tyske myndigheder, der lige havde overtaget militærregeringens funktioner, satte spørgsmålstejn ved den tidligere givne tilladelse og overvejede at inddrage den.

Sovekammerskolen

Gårdejer Johannes von der Wehl fra Jerrishøj tilbød derpå at oprette skolen i sit soveværelse på gården. Sengene skulle blive stående for at dokumentere rummets status som sovekammer. Da man nu havde ventet så længe på skolens åbning, kunne man lige så godt vente til den 26. september 1947. Således ville skolens fødselsdag også falde sammen med den gamle Kong Christian X fødselsdag

Trene-Skolen

Dagen, inden skolen skulle åbnes, blev sovekammeret af amtsbolignævnet beslaglagt og overdraget til en flygtningefamilie. Da disse dog så, hvilket rænkespil de blev indblandet i, og hvad der skulle ske, trak de sig og flyttede ikke ind. Sovekammerskolen åbnede således endelig den 26. september med 8 borde, 16 stole, et kateder og en staffelitavle – og naturligvis to senge. Den første skoledag i sovekammerskolen startede med sangen "Nu falmer skoven trindt om land" og Fadervor. Eleverne satte sig ved deres

Sovekammeret. I forgrunden ses de to senge.
Hardon Hansen underviser børnene.

borde, mens de voksne gæster, af forståelige grunde, måtte blive stående. Den trange plads er ikke et nyt fænomen; også i dag må skolens yngste elever begynde deres skoleliv i telte på skolegården.

Til jul selvsamme år kunne eleverne for første gang synge og tale dansk sammen i deres nye danske sovekammerskole. Elevernes yndlings-sange var "Det haver så nyligen regnet" og "Jeg elsker de grønne lunde".

Disse to sange hører stadig til Trene-Skolens sangskat.

I dette sovekammer havde den danske skole sit

hjem de første 13 måneder. Der kom flere elever til, og de 25 børn blev nu delt op i formiddags- og eftermiddagshold, så alle kunne gå i skole hver dag.

Sovekammeret var for lille fra starten af og Johannes von der Wehl tryllede gårdens aftægtsbolig om til to skolestuer og et kontor i 1948, og skolen havde over 50 tilmeldinger.

I 1949 anmodede Skoleforeningen landsbyen Tarp om at få lov til at købe en grund til opførelse af en ny dansk skole. Efter megen tovtrækning og politiske intriger lykkedes det i 1952 at få skødet på grunden, og byggeriet kunne begynde. Ikke alle i Tarp hilste projektet velkommen. Udsagnet skal have lydt nogenlunde sådan: "Når de først er her, hvordan kommer vi så af med dem igen?" I september 1953 kunne skolen endelig flytte ind i de nye bygninger i Tarp.

Tarp og Eggebæk blev garnisonsbyer pga. lufthavnen i Eggebæk og oplevede en voldsom befolkningsvækst de kommende år.

Det gik godt for skolen og dens elevtal, og i 1973 indledte Trene-Skolen i Tarp og Oversø-Frørup Skole et frugtbart pædagogisk samarbejde således, at de første fire årgange blev undervist i Tarp og årgang 5 og 6 i Frørup. Derefter blev eleverne i 7.-9. klasse sendt til Flensborg. Samarbejdet betød, at man fik "rene" klasser – altså kun en årgang i hver klasse.

På samme tid begyndte ønsket om en fælles skole for Frørup og Tarp at tage til i styrke. Denne ansøgning blev stillet til fællesmødet i maj 1975 med et ønske om at komme på Skoleforeningens anlægsbudget.

Godt ti år senere, i 1984, er man ved at komme i mål og har nu fået købt alt i alt fire grunde ved Stapelholmer Weg. Således kom Trene-Skolen

Trene-Skolen

og den danske børnehave nu til at danne en front ud mod hovedvejen på godt og vel 100 meter. Der blev plads til en tilbygning til skolen med to lokaler og sidenhen også to pavilloner for at kunne rumme alle eleverne.

Lad os foretage en lille tidsrejse og springe frem til nutiden og dens spændende udvikling...

Den nye skole fra 1953

Stridighederne og modstanden mod det danske mindretal hører fortiden til. Vi er i dag en etableret og velset kulturberigelse for Tarp og omegn og kører et fint samarbejde mellem danske og tyske institutioner og kommunal forvaltning.

For flere år siden satte lederen af Tarp Daginstitution, Majbrit Herrguth, og skoleleder Georg Thomsen sig sammen og begyndte at drømme om det, der senere skulle blive til "Trenens Børneunivers". Tanken var at skabe et samlet dansk pædagogisk miljø for alle aldersgrupper – under ét tag og i tidssvarende rammer. Problematikken var, som alle måske

kan regne ud, atter de ikke tidssvarende muligheder på matriklerne.

Daginstitutionen er oprindeligt normeret til 50 børn, men driver i dag også en ekstra ude-gruppe og arbejder med aldersintegrerede grupper for at få hverdagen til at hænge sammen. Skolen har et aktuelt elevtal på 110 elever, og tendensen for begge institutioner er stigende de kommende år. Daginstitutionen har aktuelt udvidet sin matrikel ved at opføre containere ved den gamle Oversø-Frørup skole i Oversø. Således driver Dansk Skoleforening nu dagtilbud og skole både i Oversø og i Tarp, da også alle skoleelever skal køre til Frørup for at have idræt og håndværk & design.

Endvidere er 80 af skolens elever tilmeldt til skolens SFO, som benytter sig af alle skolens lokaler for at kunne drive pædagogisk virksomhed om eftermiddagen.

Dansk Skoleforening for Sydslesvig har med en utrolig stor og fantastisk donation fra A.P. Møller-Fonden nu fået muligheden for at opfylde drømmen om et dansk mindretalscenter i Tarp. Fonden har udskrevet en arkitektkonkurrence, som blev vundet af det danske arkitektfirma AART med deres tyske partner AX5.

På nedenstående billede ses en computeranimeret tegning af, hvordan det nye mindretalscenter nogenlunde kommer til at se ud.

Her er plads til både vuggestue og dagtilbud, to skolebygninger med aula i midten og en idrætshal. Bygningerne kommer til at kunne rumme 120 dagtilbudsbørn og 160 skoleelever. Den dag, vi kan flytte ind, er disse børne- og elevtal en opnået realitet.

Trene-Skolen

Opførelsen af Mindretalscentret er i en stadig igangværende samarbejdsproces mellem mindretallets organisationer. Således er der på nuværende tidspunkt allerede taget højde for forskellige idrætsmuligheder (både til foreninger og spontane idrætsfællesskaber), muligheder for et amtssekretariat til SSF, et lokale til skoleundersøgelser/Dansk Sundheds-tjeneste og et stort foreningslokale til fælles brug. Idrætshallen bliver indrettet således, at den kan deles i to, så der er flere muligheder for at kunne drive parallelle arrangementer. En såkaldt koldhal (uopvarmet overdækket område) i forbindelse med idrætshallen øger muligheden for at kombinere ude- og indendørs arrangementer ved al slags vejr. Det nye danske Mindretalscenter i Tarp bygges efter dansk arkitektur og tyske retningslinjer

og bliver opført som et bæredygtigt byggeri, hvor en stor del af konstruktionen bliver i træ. Det nye mindretalscenter kommer også til at ligge i Tarp – blot et stenkast fra den gamle skole og daginstitution. Byggeriet er startet. Selve byggeriet er opdelt i faser og rummer i fase 1 både veje og parkeringsfaciliteter samt vuggestue og dagtilbud. I fase 2 står skolebygningerne og idrætshallen på planen. Institutionerne, forældre og børn glæder sig til at kunne tage første byggeafsnit i brug forhåbentlig til efterår/vinter 2026.

Endnu engang sendes en dybfølt tak til A.P. Møller Fonden for denne generøse gave. Mindretallet i Tarp går en strålende fremtid i møde.

Georg Thomsen
Skoleleder Trene-Skolen

SPEJDERLIV 1955 – 2025

Vær beredt!

Her begyndte det...

Nordøst for Randers, derude hvor Mariager Fjord løber ud i Kattegat, ligger godserne Overgård og Trudsholm, landsbyerne Udbyneder og Udbyover og stationsbyen Havndal. I den geografi voksede jeg op. Legede med mine søskende og alle Overgårds andre børn, havde mine første fire skoleår, gik på danseskole én gang om ugen i de tre sommermåneder, lærte at spille klaver, at svømme og i det hele taget at være en del af forskellige fællesskaber. Og det var her jeg i 1955 blev meldt ind i "Fl. Junckers Trop", som var en trop i Det Danske Pigespejderkorps. Nu var jeg "blå pige". Jeg kunne fra starten lide at være i fællesskabet og trivedes med alle de aktiviteter, som udgør et godt spejderarbejde. At jeg 70 år senere stadig ville være optaget i og knyttet til spejder- og de seneste år også Gildefællesskabet, havde jeg naturligvis ingen forestilling om dengang.

Spejderhytten

I en tidligere grusgrav lige udenfor Udbyneders sydlige skeld lå en fin lille bindingsværkshytte med to indgangsdøre og én skorsten. Grusgraven tilhørte én af de lokale gårdmænd, der stillede den til rådighed for spejderne. Hytten var en foræring fra godsejer Juncker Overgård. Den var oprindelig ét af de fasanerier, der lå i kanten af skoven nord for godsets hovedbygning. Det var ikke mere var i brug til opdræt af fasaner, var med sin rumopdeling velegnet som spejderhytte, så det blev flyttet til grusgraven i Udbyneder. Der var det i mange år udgangspunkt for det lokale pige- og drenge-spejderarbejde.

Hytten var delt i to rum. I hvert rum var der en lem til loftet, en lille kakkellovn og en kasse til brænde.

Der var bænke langs to af væggene, et par lange borde og plads til at danne en rundkreds af lave malkeskamler – én til hver spejder.

Sådan så vores spejderhytte ud.

Billedet viser en tvillingehytte

Langs vinduesvæggen stod patruljekasserne, der indholdt alt det grej, som en patrulje havde brug for på en lejr. Her stod også en reol fuld af nyttig spejderlektur, på væggen ved siden af vinduet var der et portræt af Lord Robert Baden-Powell iført uniform, Gilwell-perlerne og med spejderhat. På loftet blev patruljeteltene og andet større grej opbevaret.

Drengetroppen hed "Jørgen Lykkes Trop", opkaldt efter Overgård's grundlægger rigsråden Jørgen Lykke, der i 1545 – 47 byggede herresædet til sig og sin familie. De havde til huse i hyttens nordlige halvdel. Den sydlige halvdel var pigernes domæne. Deres trop hed "Fl. Junckers Trop" opkaldt efter Flemming Juncker, der siden 1938 havde været ejer af Overgård, og under 2. Verdenskrig arbejdede i modstandsbevægelsen

De aktiviteter medførte, at Juncker måtte gå under jorden og senere flygte til London, hvor han blev medlem af SOE's ledelse. Det

gjorde ham respekteret på hjemegnen, og kendt langt ud over sognegrænsen.

Få dage efter kapitulationen den 4. maj 1945 kom Juncker tilbage til Overgård for første gang siden foråret 44, og i løbet af sommeren og efteråret 1945 vendte hverdagen langsomt tilbage til hele Danmark – og også til egnen omkring Overgård, Udbynder og Havndal. De voksne fik tid til at tænke på andet end besættelse, fødevarer- og brændstofmangel for slet ikke at tale om frygt for fremtiden.

De fik også organiseret forskellige gode fritidsaktiviteter for de mange børn, der voksede op under betegnelsen ”de store årgange”. Én af aktiviteterne var spejderarbejdet.

De to tropsførere

Under ledelse af Inga og Ejner Thal Jensen – kaldet ”Den krøllede Jensen” - var der 1946 startet et pige- og drengespejderarbejde. Med stor energi og dygtighed var de førere for hver sin gruppe - Inga for pigerne og ”Den krøllede Jensen” for drengene. Ægteparret boede midt i Udbyneder i et hvidt hus på en stor grund, hvorfra de drev en vognmandsforretning.

Min første dag som spejder

var den 11. november 1955, og jeg var 10 år. Der var ikke noget blåmejsarbejde i Udbyneder, derfor blev jeg optaget i troppen, selvom jeg egentlig var for ung. Patruljen, jeg blev optaget i, hed ”Egernet”. Her var Birte Brath patruljefører. Hun var datter af en lokal gårdmand, var lidt ældre og en god leder for en ny, lidt ung spejder. Sigrid Kragh var patruljeassistent, og hende kendte jeg allerede, for hun gik også i skole i Udbyneder. De fleste af min patruljekammerater kendte jeg også hjemmefra eller fra skolen, kun to piger gik i andre landsbyskoler, men vi lærte hurtigt hinanden

at kende. Det var derfor meget trygt og spændende at komme til de ugentlige møder.

Allerede som 12-årig blev jeg assistent i ”Egern-patruljen”, og kom med til de træningsmøder, som Inga holdt for patruljernes førere og assistenter.

Normalt samledes vi ved Ingas spisebord i det hvide hus med vognmandsforretningen. Her arbejdede vi med at blive dygtigere til alle slags spejderaktiviteter, så vi kunne give det videre til patruljens andre medlemmer. Vi læste kort og brugte kompas, vi bandt knob, og øvede 1. hjælp, vi lærte nye sange, talte om hvad det betyder at være beredt, og hørte om, hvad god ledelse er.

**Lord Robert Baden-Powell (tv) og hustru
Lady Olave Baden Powell (th)**

Om Lord og Lady Baden-Powell og spejder- ideen

Fast punkt på Ingas plan over emner, vi skulle kende til, var fortællingerne om Robert Baden-Powell, der havde grundlagt spejderbevægelsen for drenge i 1909. Og om hans kone Olave Baden-Powell, som blev optaget af spejder-ideen, og senere overtog ledelsen af pigespejderarbejdet efter Robert B-P's søster

Ægteparret var begge født den 22. februar

– han i 1857, hun i 1889 – , begge blev senere udnævnt til verdensspejderchefer for henholdsvis drengene og pigerne, og begge blev de adlet af den britiske monark, så de i mange år var kendt som Lord og Lady Baden-Powell. Den 22. februar holdt vi Thinkingday ligesom alle spejdere i hele verden. Vi samlede penge ind til "Tænkedags-fonden". Hver spejder betalte 25 øre. Ikke meget, men efter princippet "mange bække små gi'r en stor å" kunne der hvert år sendes penge til spejdere i lande, hvor der var fattigdom.

Vi hørte også, at Baden-Powell døde i Kenya i det hus i Nyeri, hvor han boede. Her er også hans grav, og jeg tænkte, hvor spændende det ville være at besøge dét sted. Dengang havde jeg naturligvis ingen anelse om, at muligheden skulle komme, da jeg i 1973 var på rejse i Østafrika. Dét blev en ganske særlig oplevelse at besøge Baden-Powells hus og at stå ved hans grav med "gået hjem"-tegnet. Oplevelsen og glæden over, at et mangeårigt ønske gik i opfyldelse, delte jeg med Helga Hansen, der senere i en periode var spejderchef for Dansk Spejderkorps Sydslesvig.

De første lejre

Min allerførste lejr var i sommeren 1956. Det var en tropslejr, og den blev afholdt i Øster Hurup, hvor Inga og "Den krøllede Jensen" havde et sommehus direkte ud til Kattegat. Vi cyklede de 35 km over på nordsiden af Mariager Fjord, slog vore telte op på sommehusgrunden, og indrettede lejrpladsen efter alt det, vi havde hørt og øvet på patruljemøderne i spejderhytten derhjemme. Jeg oplevede for første gang lejrlivets glæder og strabadser. Glæden ved at tage de røde metallerkner, kruset og det særlige spejderbestik i brug første gang, og overraskelsen over, at det tog det meste af en formiddag at tilberede den varme middagsmad over bål.

I 1957 var troppen igen på tropsommerlejr. Denne gang slog vi lejr i kanten af en skov ved Visborggård. Mange af aktiviteterne og rutinerne kendte jeg nu og var blevet fortrolig med. Det var en god fornemmelse.

I sommerlejrene skulle der hver dag luftes ud i teltene og gøres rent, hugges brænde, laves varm mad, forberedes saft, brød og pålæg til de kolde måltider, og der skulle skrives dagbog. Den opgave gik på skift mellem patruljemedlemmerne – en ny dag, en ny skribent.

Om eftermiddagen var der orienteringsløb med kort og kompas, gættekonkurrencer eller skattejagt. Om aftenen var der altid lejrball med sange og optræden, og vi lærte hurtigt "Nu flyver mørkets fugle ud" udenad.

Søndag startede med en liturgisk gudstjeneste, som Inga og de ældste førere stod for, og om eftermiddagen var der besøgsdag. Alle glædede sig til at se forældre og søskende, som vi med stolthed viste rundt på lejrpladsen, og alle så frem til at nyde de medbragte kager og andet godt hjemmefra.

Visborggård-lejren husker jeg som spændende, hyggelig og sjov. Jeg var patruljeassistent, og ansvaret for "Egernpatruljen" delte jeg derfor med patruljeføreren Sigrid. Ansvaret for alle på lejren havde en stab bestående af patruljeførerne to tropsassistenter og tropsføreren Inga, der var øverste chef.

Tropsføreren Inga

I efteråret 1957 holdt vi som sædvanlig førermødet hjemme hos Inga, dog ikke ved spisebordet men ved hendes seng. Her sad hun med telefonen, sine forretningspapirer

og tropsmapperne. Det var lidt mærkeligt at mødes dér, men det forhindrede ikke, at den normale mødeplan blev overholdt. Inga virkede, som hun plejede, syntes jeg. Jeg lagde dog mærke til, at de ældre kammerater talte lidt mere forsigtigt, når det blev aftalt, hvem der skulle gøre hvad.

Allerede på lejren i Øster Hurup i 1956 havde jeg fornemmet, at Inga måske ikke var helt rask, men det var ikke noget, der blev talt højt om.

Nu var jeg blevet lidt ældre, havde fået lidt mere ansvar i troppen og var bekymret for, om Ingas helbred ville få indflydelse på vores spejderarbejde. Jeg spurgte derfor min mor, om hun kendte til Ingas sygdom. Dét gjorde hun – selvfølgelig. Hun fortalte, at Inga for et par år siden var opereret for brystkræft, og at hun havde problemer med at blive rask. Som 13-årig vidste jeg godt, at nogle sygdomme kan være meget alvorlige, men Inga snakkede jo helt normalt med os om dét, der skulle ske i næste måned efter jul og når det blev sommer, så det skulle nok gå alt sammen.

Den lejr, vi forberedte på flere møde ved Ingas seng, var for hele Nørrejske Division. 1200 blå piger skulle på lejr på Overgård. Jeg skulle altså hverken cykle eller køres til årets lejr, jeg kunne gå. Min søster Inger og veninden Ása var også spejdere i Fl. Junckers Tropp blot i andre patruljer end min.

Der var også andre Overgård-børn, der skulle med på lejren, hvis opbygning vi fulgte på tæt hold. Dels kørte vi forbi hver dag, når vi skulle i skole, dels var far Overgårds kontakt til den kommende lejrs ledelse.

Den var sammensat af distriktsassistenter og -chefer fra distrikterne nord og syd for Mariager Fjord og assistenter og chefer for Pigespejdernes Nørrejske Division under

ledelse af divisionschef Grethe Jørgensen fra Aabybro. Alle var de damer, der havde været spejdere i mange år, og alle markante, dygtige og festlige personligheder, der med stor energi gik til opgaven. Dét faldt i god jord derhjemme, og som begge mine forældre røg flere af damerne cigar – i nødsfald cerutter. Jeg husker med stor glæde den særlige stemning af fornøjelighed der var, når nogle af de forberedende møder blev holdt i mit hjem.

”Overgård-lejren 1958” var en succes.

Lejrpladsen lå i kanten af skoven med blik ud over de flade marker på Lithorinahavets bund. Midtpunktet var en cirkelformet samlingsplads med 4 høje flagstænger, og indgangsportalen var bygget midtvejs i alleen, der fører op til Overgård. Dét så flot ud. Vores tropp fik en plads midt i lejren og ikke langt fra skoven. Dét var ganske praktisk, når vi havde brug for toilettet, -latrinerne var nemlig gravet ned i et område inde i skoven. Halmen til liggeunderlag hentede vi i Arnsborgliden, som lå små 3 km fra lejren.

På et tidspunkt tænkte jeg, at der var flere ubekvemmeligheder ved så stor en lejr, og at primitivitet også kan blive for meget. Der var langt at gå til alting, og åbne latriner og halmadrasser var ikke noget at samle på. Men den gode stemning og de fine oplevelser sammen med de fantastiske mange spejderkammerater opvejede alt det ubekvemme.

Der var flere festlige begivenheder. Den største var, da vi alle vandrede op til Overgård for at deltage i åbningslejrbalet, der blev holdt i parken bag hovedbygningen.

Jeg havde fulgt opbygningen af bålet, og glædede mig til, sammen med min patrulje, at se det blive tændt og høre suset, når vi alle skulle synge Midsommersangen. Og det blev uforglemmeligt.

På vej til lejrbålet havde vi vandret i lige rækker efter lejrens orkester. Dét så flot ud, da den lange række af blå piger gik op mod slotsgården og drejede af for at komme om i parken.

Men tilbage til lejren gik vi i mindre grupper, småsnakkende og grinende de fleste med en flot dekoreret lejrbålskappe om skulderne. Dét var hyggeligt.

Hen over vinteren 57 og foråret 58 var Ingas helbred desværre blevet forværret, og hun kunne ikke komme med på lejr. De ældste i troppen overtog ledelsen godt støttet af Ingas gode spejdervenner, som var ledere af Overgårdlejren. Vi var triste til mode over situationen, og derfor var glæden stor, da vi hørte, at Inga ville komme til lejren på besøgsdagen.

Vi snakkede livligt om, hvordan vi kunne modtage hende, og takke hende for arbejdet med at forberede os til så stor en lejr. Det blev besluttet, at der skulle laves en rød løber fra troppens indgangsportal til køkkenteltet, hvor vi ville byde på te og småkager. Den røde løber kom til at bestå af et antal regnfrakker lagt i forlængelse af hinanden og pyntet med løvgrene fra skoven. Jeg er usikker på, om løberen virkelig var rød, eller det bare er i erindringen, den har fået denne traditionelle farve. Men en modtagelse på løberen blev det, og Inga var glad og smilede, selvom hendes kræfter tydeligvis var små.

Ikke mange måneder efter døde Inga. Det blev organiseret sådan, at alle spejdere i Udbyneder kunne deltage i begravelsen fra Udbyneder Kirke. Vi skulle bære nystrøgne uniformer, hue eller hat, gallesløjfe og hvide handsker.

Vore forældre hjalp os med at få alt i orden, så vi kunne tage en værdig afsked med en højt respekteret og stærk kvinde, der til det sidste leve op til spejderloven og løftet. Under mindehøjtideligheden sad vi med i kirken, som vi forlod under sidste salme for at danne espalie udenfor kirken. Mens Ingas kiste blev båret ud stod vi – små og store spejdere – side om side for at sige farvel. Det var gribende og værdigt, og jeg har ofte i taknemmelighed tænkt på Ingas spejderkammerater, der havde kræfter og besindighed til at lade vi mindreårige spejdere være en del af den afsked.

Første ledertræningslejr

Jeg var på vej til at blive 14, og de voksne, der gjorde alt for at holde sammen på spejderne i Fl. Junckers Trop, opfordrede mig til at få en formaliseret patruljeføreruddannelse. Jeg blev derfor i sommeren 1959 tilmeldt patruljefører-kurset i Hanebakkerne ved Skørping. I en hele uge boede jeg sammen med andre jævnaldrende i en lille velindrettet teltlejr, hvor nogle af distriktets dygtigste førere var instruktører. Noget af det, vi arbejdede med, var velkendt, men rigtig meget var nyt, og jeg følte mig absolut godt hjulpet på vej i det lederarbejde, jeg kom til at overtage derhjemme i troppen.

I 1960

havde Det Danske Pigespejderkorps (DDP) eksisteret i 50 år.

Dét skulle naturligvis markeres, og det blev det med en festlig jubilæumslejr fordelt på syv herregårde på Fyn.

Fra Fl. Junckers Trop fra Udbyneder deltog vi med tre patruljer, som fik tildelt plads på godset Hverringe på Nordfyn.

Her etablerede vi den teltlejr, der i 10 dejlige sommerdage i juli blev vores hjem. På den flade græsmark opbyggede vi en lejrplads efter alle spejderhåndbogens regler med patruljetelte, ledertelt og køkkentelt. Med huggeplads, kogerende og grydestativ. Med vaskeplads, tørrestativ og en indhegning, der blev afsluttet med den fineste indgangsportal.

Den var bygget af kraftige grene holdt sammen af høstbindegarn og med et hjemmefrafremstillet navneskilt ophængt midt i portalen godt to meter over jorden.

"Her bor Fl. Junckers Trop", stod der. Det så flot ud, og som dagene gik, konstaterede vi, at alt fungerede helt efter hensigten. Dét, vi på mange patruljemøder og weekendture havde prøvet og øvet os i, virkede. Vi følte os hurtigt hjemme, og kunne med tilfredshed vise pladsen frem, når der kom gæster, - og dét gjorde der heldigvis.

Én af dagene var der forældredag, og selvom der var langt at køre fra Udbyneder ved Mariager Fjord til Hverringe på Nordfyn, fik vi besøg hjemmefra. Det var dejligt at se mor og far og at byde dem og alle de andres forældre velkommen. Ivrigt blev alt vist frem, og med glæde blev moderens hjemmebak fortæret, da de voksne skulle have deres medbragte eftermiddagskaffe.

Det var i øvrigt på dén lejr, min mor og jeg grundlagde en hyggelig tradition, der, - skulle det vise sig - , blev særdeles slidstærk. Fra jubilæumslejren i 1960 til den sidste lejr, jeg omkring 40 år senere deltog i, hørte det med til forberedelserne, at mor bagte et par kasser småkager, som jeg fik med til forsendelse af eftermiddagens kaffepause.

En anden dag kom der særligt fornemme gæster.

Det var dronning Ingrid, som, siden hun var kommet til landet som kronprinsesse i 1935,

havde været pigespejdernes protektor. På sin turné rundt til de syv jubilæumslejre var hun ledsaget af spejderchefen Ellen Arkil, og på Hverringe-lejren var det planlagt, at gæsterne også skulle hilse på pigerne fra Fl. Junckers Trop.

Det blev min søster Ingers patrulje, der fik æren af at vise gæsterne nogle spejderfærdigheder og at optræde med et par sanglege. Jeg husker, at én af sangene var, "Så går vi rundt om en enebærbusk". Vi var alle meget spændte på at se de to landskendte spejderdamer, som vi kendte fra billederne i vores håndbog. Jeg tror også, vi var lidt stolte over at få så fint besøg, og lidt imponerede over at de meget smilende og venligt tydeligt interesserede sig for det, som vi viste dem i vores egen lejr på den flade scene af græs. Som voksen leder har jeg flere gange været den, der kom på besøg på udvalgte tropslejrpladser på nogle af de store lejre, som korpsene har afholdt med regelmæssige mellemrum.

"Smil og vis interesse", tænkte jeg hver gang i taknemmelig erindring om aldrig mistede forbilleder – Danmarks dronning Ingrid og spejderchefen Ellen Arkild fra Haderslev.

En tredje dag var der planlagt en særlig jubilæumsfest for alle deltagere i de syv lejre.

Dén blev holdt på Odense Stadion, som den dag genlød af – ikke hujende fodboldfans, men snakkende, syngende og grinende blå pigespejdere.

10.000 var vi ialt fra alle egne af landet incl. Grønland, Færøerne og Sydslesvig foruden de 800 udenlandske kammerater, der var lejrens særlige gæster.

Dagens højdepunkt var lady Olave Baden-

Powells besøg. Hun var enke efter spejderbevægelsens grundlægger Lord Robert Baden-Powell og verdenspigespejderchef. Hun ankom til stadion i en helikopter og blev på grønsværen modtaget af dronning Ingrid, spejderchefen og en lang række øvrige ledere indenfor Det Danske Pigespejderkorps – alle iført nystrøgne blå uniformer, gallesløjfer og hvide handsker.

Hverken gallasløjferne eller de hvide handsker har overlevet ændringerne i samfundet, men erindringerne fra de ti dage, de har overlevet.

Og til de stærke erindringer fra "Odensedagen" hører Ladyens besøg og helikopterankomsten og så synet af de fantastisk mange Dannebrogsgæstefaner, tropsflag og patruljestandere.

Men bedst husker jeg det sus, der sendte Inge Boye Petersens ord til alle "blå piger" langt ud over Odense Stadion, da alle af fuld hals sang "Vær beredt dette ord".

Motto'et havde jeg hørt første gang fem år tidligere, da jeg som 10-årig var blevet optaget i "Egernpatruljen" i Flemming Junckers Trop, og de har været vejvisende for mig siden.

Kirsten la Cour

Overgaard Gods

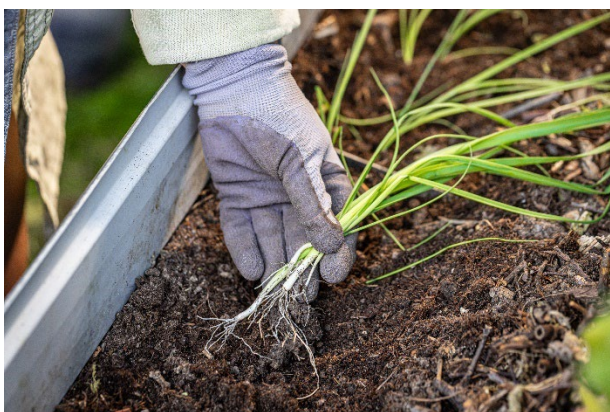
Mit levned som selvforsynende

En gang for mange år siden levede jeg og min mand ganske anderledes end i dag.

Desværre er min mand afdøet ved døden.

Jeg er født i Danmark i 1945, gået i skole dér, taget realeksamen, handelsskoleeksamen og studentereksamen og fortsatte derefter på Københavns Dag- og Aftenseminarium, hvor jeg blev færdig som lærer i 1974. Søgte så ansættelse ved Dansk Skoleforening for Sydslesvig i Flensburg.

Min mand, der kom fra Baden-Württemberg, og jeg blev gift på rådhuset i Burg på Femern i året 1970. Vi havde mødt hinanden, da jeg et år arbejdede i en restaurant i nærheden af Stuttgart. Vi flyttede til delstaten Slesvig-Holsten, og han fik arbejde som byggeleder, gennem årene forskellige steder. Han var godt tilfreds, selvom han havde lidt problemer med at tale højtysk, han var jo vokset op med det

Der blev plantet og sået.

schwäbiske sprog, hvor næsten alle substantiver ender på -le, f.eks. Madle (pige), Büble (dreng), Häusle (hus) og ordet Spätzle (nudler) må ikke glemmes.

Vi boede et stykke tid i Kiel, derefter i Østerby/Osterby og købte i 1978 en nedlagt bondegård med 2,3 ha. jord i Großkönigsförde, men på grund af snekatastrofen i 78/79 kunne

vi først flytte ind i april 1979, og så begyndte renoveringen af huset, der var bygget for mange, mange år siden som teglværk med kontor og sovepladser til arbejderne.

I 1980 fik jeg den idé, at jeg skulle være selvforsynende, men det blev uden min mands samtykke, så jeg var nødt til også at følge hans ønsker. Vi arbejdede jo begge 100 % ved siden af i de førnævnte erhverv, men han hjalp mig i weekenderne, hvor han kunne, fra morgen til aften.

Muligheden for at leje land fra Kanalamtet (Nord-Østersøkanalen) kom lidt senere. ha. kom til, og nu begyndte selvforsyningen rigtigt. Jeg vil først fortælle, at vi havde to rideheste, hvor den ene hest blev brugt som avlshoppe, hvor føllene blev solgt, når de var et halvt eller et helt år gamle. Desuden havde vi to ammekøer med kalve, 10 moderfår med lam og dertil høns, ænder, gæs og et vildandepar, der levede i bækken, men fik foder i stalden. Dog forsvandt de en dag pludseligt, sikkert ned i kanalen.

Men alle disse pattedyr og fjerkræ skulle fodres, altså måtte korn dyrkes. Med købte eller lånte maskiner blev markerne bearbejdet, sået og høstet, men en mejetærsker skulle der til, efter at vi på gammeldags manér havde slået kornet med le, kørt det ind og lagret det til fodring, men musene og rotterne sejrede over os.

Næste år blev en mejetærsker lejet, men den gav op efter blot en høst. Der var for meget ukrudt, der spærrede alt. Altså fremover måtte alt biokorn købes, og markerne blev kun brugt til græs og høhøst. Majs blev dyrket som foder til fjerkræet eller malet til mel og bagt til brød. Det smagte egentlig godt.

Heste har altid været min lidenskab

I haven blev alle mulige grøntsager sået eller plantet. Dræbersneglene var ikke kommet endnu. Vindruer blev plantet op ad en sydmur, og vin blev fremstillet. Det var en svær procedure, og smagen var ikke altid god. Der manglede sol og varme dengang.

Men jo ældre vi blev, mistede vi langsomt lysten til alt det arbejde, og nu kom også dræbersneglen i store mængder, som virkelig åd alt det, vi havde sået og plantet.

Hver tidlig morgen samlede og aflivede jeg dem. Står der ikke i de ti bud: Du må ikke slå ihjel, men hvad skal man gøre? ENTEN ELLER var valget.

Nu i dag med godt 80 år bag mig, og hvor min mand ikke lever mere, er alt blevet anderledes. Næsten alt bliver købt, kun druer, æbler og pærer høster jeg endnu, og det med hjælp fra en nabo.

Hvor længe jeg endnu lever, er uvist, men min mor blev godt 81 år gammel, min far adskillige år ældre, men blev dement de sidste år.

Mine forældre har sørget for, at jeg fik et godt barndoms/ungdomsliv, og de hjalp mig også i min studietid med alt det, der var dem muligt. En tak til dem ytres hermed, om det så når dem, lader vi forblive i det uvisse, man kan tro på alt.

Jeg har i hvert fald fået lov til at komme til verden, og hvad kan man ønske mere. Jo, et fredeligt liv uden alt for mange sygdomme, og hvor glæden og lykken følger én.

Uddelingsmødet

Uddelingsmødet 2025

Trods et afkast på Fondens portefølje, som vi gerne ville have set væsentlig større, kunne Slesvig-Ligaen også i år hjælpe flere projekter i mål. De glade modtagere kan vi se på billedet. Hele fem modtagere kunne glæde sig over et positivt tilsagn: Foreninger og institutioner i og omkring Bredsted modtog således midler til et større telt og er dermed ikke helt så afhængige af vind og vejr. Det Humanitære Udvalg fik en håndrækning til det sociale arbejde de udfører i Sydslesvig. Harreslev Danske Kirke fik drømmen om et smart TV opfyldt, og kan nu gøre brug af samme i menigheden samt til konfirmandundervisningen. Mikkelsen Center for Nordisk Kunst og Cricket modtog en donation til indkøb af materialer, således at centret kan få istandsat et gæsteværelse og køkken i møllehuset. Endelig blev Thyra Vold tilgodeset med en lille donation til trykning og distribution.

Sidst men ikke mindst vil jeg også her for Thyra Volds læsere fortælle, at Slesvig-Ligaens Legat for 2025 gik til Anne-Margrete Jessen for hendes meget store indsats i det danske mindretal igennem næsten 80 år. Til lykke med årets skulderklap - du har om nogen anden fortjent denne hæder!

Horst Werner J. Knüppel

Sammen brænder vi for **grænselandet**

Som medlem af Slesvig-Ligaen kan du nu dagligt få fuld fokus på grænselandet med **Flensborg Avis'** Digital PLUS-abonnement for kun **79kr** om måneden.

Skriv til Slesvig-Ligaen

Send en mail til:

horst.wj.knueppel@gmail.com

med emnet "Flensborg Avis" for at få rabatkode og bestillingslink.*

**spar
47%**

* Tilbuddet gælder kun for medlemmer af Slesvig-Ligaen og bestilles via Slesvig-Ligaen.

FLENSBORG AVIS

DET SYDSLESVIGSKE JULEMÆRKE 2025

1 ark med 32 mærker koster 30 kr. / 4 EUR og kan købes i SSF sekretariater i Flensborg, Nibøl, Slesvig, Husum, Egernførde og Rendsborg, og online via SSF's hjemmeside: www.syfo.de/shop Slesvig-Ligaens medlemmer kan desuden købe julemærket hos foreningens formand, Horst-Werner Knüppel, Tlf. +45-20151687, e-mail:

horst.wj.knueppel@gmail.com

Det sydslesvigske julemærke 2025 hylder den sydslesvigske kunstner Margareta Erichsen med varme, dejlige illustrationer hentet fra hendes klassiske tegninger til Flensborg Avis' børnesider. De rødhuede nisser og den enkle, livlige streg skaber en umiddelbar julestemning og rammer samtidig noget tidløst og genkendeligt.

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen
Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900-Skjern, tlf. (+45) 2015 1687
e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Bankkonto: Sydbank 8065-1039275

REDAKTION

Anne-Margrete Jessen (ansvarshavende redaktør), Haferstieg 20, D-24941 Flensburg, - e-mail: amjess@aol.com - tlf. (+49) 461-8400724
Horst-Werner J. Knüppel (formand), Højgårdvej 2, Sædding, DK-6900 Skjern - e-mail: horst.wj.knueppel@gmail.com
Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406
Gunnar Hattesen - gunnar_hattesen@live.dk

Tryk: Flensborg Avis

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: www.slesvigligaen.dk

ISSN 0902-707